

scan

**การวิเคราะห์ผลกระทบของโครงการเช็คช่วยชาติต่อการใช้จ่ายบริโภค
ของประเทศไทย**

นายณพัชร์ อติวรรณพัฒน์

การศึกษาค้นคว้าอิสระนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต
แขนงวิชาเศรษฐศาสตร์ สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

พ.ศ. 2552

**An Analysis of the Impacts of the Cheque Chuaichart Program
on Consumption Expenditure in Thailand**

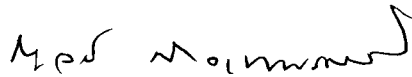
Mr. Noppawat Atiwannapat

An Independent Study Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for
the Degree of Master of Economics
School of Economics
Sukhothai Thammathirat Open University

2009

หัวข้อการศึกษาค้นคว้าอิสระ การวิเคราะห์ผลกระทบของโครงการช่วยเหลือชาติ
ต่อการใช้จ่ายบริโภคของประเทศไทย
ชื่อและนามสกุล นายนพวัชร อติวรรณพัฒน์
แขนงวิชา เศรษฐศาสตร์
สาขาวิชา เศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
อาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ ดร.กาญจน์ กังวานพรศิริ

คณะกรรมการสอบการศึกษาค้นคว้าอิสระได้ให้ความเห็นชอบการศึกษาค้นคว้าอิสระ
ฉบับนี้แล้ว

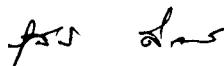

..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.กาญจน์ กังวานพรศิริ)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์สมรักษ์ รักษาทรัพย์)

คณะกรรมการบัณฑิตศึกษา ประจำสาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ อนุมัติให้รับการศึกษา
ค้นคว้าอิสระฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต
แขนงวิชาเศรษฐศาสตร์ สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

.....
(รองศาสตราจารย์สุนีย์ สิตพิพัฒน์)

ประธานกรรมการประจำสาขาวิชาเศรษฐศาสตร์

วันที่ 20 เดือน มกราคม พ.ศ. 2553

ชื่อการศึกษา คำนวณว่าอิสระ การวิเคราะห์ผลกระทบของโครงการเช็คช่วยชาติ
ต่อการใช้จ่ายบริโภคของประเทศไทย

ผู้ศึกษา นายณพวัชร อดิวิรรณาพัฒน์ **ปริญญา** เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต

อาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ ดร.กาญจน์ กังวานพรศิริ **ปีการศึกษา** 2552

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) วิเคราะห์ผลกระทบจากการใช้จ่ายเงินงบประมาณภาครัฐตามโครงการ “เช็คช่วยชาติ” ที่มีต่อการใช้จ่ายบริโภคและการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศไทย (2) เพื่อแสดงการเปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงรายได้ประชาชาติจากการใช้จ่ายเงินโครงการ “เช็คช่วยชาติ” ของกลุ่มประชากรต่างๆในประเทศ ตามแนวความคิดเกี่ยวกับกระบวนการทำงานของค่าตัวทวี

ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาเป็นตัวเลขสถิติแบบทศนิยม ด้านรายได้ประจำและค่าใช้จ่ายเพื่อการบริโภคของประชากรระหว่างปี พ.ศ. 2539 - 2550 จัดทำโดยสำนักงานสถิติแห่งชาติ ด้วยวิธีการคำนวณโดยใช้สมการถดถอยเชิงเส้นอย่างง่าย (Simple Linear Regression Analysis) ที่แสดงความสัมพันธ์ระหว่างรายได้ประจำหลังหักภาษี (ตัวแปรอิสระ) กับค่าใช้จ่ายเพื่อการบริโภค (ตัวแปรตาม) การหาค่าสัมประสิทธิ์การกำหนด (The Coefficient of Determination : R^2) และการตรวจสอบความคลาดเคลื่อนของตัวแปร (e) จากค่า Durbin-Watson

ผลการศึกษาพบว่า (1) ค่าความโน้มเอียงการบริโภคหน่วยสุดท้ายซึ่งแยกตามสถานะทางเศรษฐกิจสังคมสามารถนำมาเรียงลำดับได้คือ 1) กลุ่มผู้ดำเนินธุรกิจของตนเอง เท่ากับ 0.778 2) กลุ่มลูกจ้างผู้ปฏิบัติงานวิชาชีพ เท่ากับ 0.799 3) กลุ่มผู้ถือครองทำการเกษตร เท่ากับ 0.815 4) กลุ่มลูกจ้างผู้ปฏิบัติงานด้านการผลิต เท่ากับ 0.819 5) กลุ่มผู้ไม่ได้ปฏิบัติงานเชิงเศรษฐกิจ (แม่บ้าน คนชรา นักเรียน และผู้พิการ เป็นต้น) เท่ากับ 0.920 (2) มาตรการกระตุ้นเศรษฐกิจของรัฐบาลระยะแรกผ่านโครงการเช็คช่วยชาติ โดยการเลือกจ่ายเงินให้กับกลุ่มบุคคลที่เป็นลูกจ้างผู้ปฏิบัติงานวิชาชีพและด้านการผลิตนั้น ถือเป็นส่วนหนึ่งของเงินโอนภาครัฐ (TR) ที่จะช่วยอัดฉีดเม็ดเงินเข้าสู่ระบบเศรษฐกิจ อันจะส่งผลทำให้ระดับการบริโภคและรายได้ประชาชาติของประเทศเพิ่มขึ้นได้ตามแนวคิดของทฤษฎีเคนส์เกี่ยวกับการทำงานของตัวทวี อย่างไรก็ตาม การใช้จ่ายเงินตามโครงการเช็คช่วยชาติ รัฐบาลไม่สามารถที่จะเลือกจ่ายให้กับกลุ่มผู้ไม่ได้ปฏิบัติงานเชิงเศรษฐกิจที่มีค่าความโน้มเอียงสูงที่สุดได้

คำสำคัญ ตัวทวีเงินโอนรัฐบาล การใช้จ่ายเพื่อการบริโภค

กิตติกรรมประกาศ

ด้วยความตั้งใจและพยายามของผู้ศึกษาที่ได้เลือกเข้ามาศึกษาหาความรู้และสั่งสมประสบการณ์ต่างๆในเนื้อหาวิชาตามหลักสูตรเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิตของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราชครั้งนี้ ทำให้ผู้ศึกษาได้พัฒนาแนวความคิดเกี่ยวกับทฤษฎีทางเศรษฐศาสตร์ ตลอดจนทักษะการวิเคราะห์และการประยุกต์ใช้กับสถานการณ์จริงทั้งในระดับจุลภาคและมหภาค ทั้งนี้เพื่อมุ่งหมายที่จะนำความรู้ดังกล่าวมาใช้ประโยชน์ในการอธิบายพฤติกรรมของคนและสังคมในการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจรูปแบบต่างๆได้อย่างถูกต้องตามหลักวิชาการ

ผู้ศึกษาขอกราบขอบพระคุณรองศาสตราจารย์ ดร. กาญจนี กังวานพรศิริ ประธานกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานว่าอิสระ และรองศาสตราจารย์ สมรภัช รักษาทรัพย์ กรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานว่าอิสระ ที่ดูแลให้คำปรึกษาแนะนำและให้กำลังใจแก่ผู้ศึกษาเป็นอย่างดีในระหว่างการศึกษา ตลอดจนให้ความช่วยเหลือและสร้างแรงบันดาลใจ จนทำให้ผู้ศึกษาประสบความสำเร็จในการศึกษาครั้งนี้

ขอขอบพระคุณคณะอาจารย์ประจำสาขาวิชาเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต สุโขทัยธรรมาราช และคณาจารย์ผู้ผลิตชุดวิชาต่างๆทุกท่าน ที่ได้ให้โอกาสทางการศึกษา และขอขอบคุณเจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายที่ให้ความอนุเคราะห์ในการติดต่อประสานงาน และให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ด้วย

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ไม่สามารถสำเร็จได้ หากปราศจากผู้สนับสนุนทุนการศึกษาและกำลังใจอย่างสิ้นเหลือคือ คุณพ่อบุญเลิศ คุณแม่เล็ก อติวรรณพัฒน์ อีกทั้งการให้ความเอื้อเฟื้อจากน้องวัลยา น้องวรารณ น้องวีระชัย อติวรรณพัฒน์ ซึ่งผู้ศึกษาต้องขอขอบพระคุณยิ่ง และในการจัดทำต้นฉบับนั้นขอขอบคุณน้องสุทธดา หงอกพิสัย เป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้ด้วย

นพวัชร อติวรรณพัฒน์

พฤศจิกายน 2552

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
กิตติกรรมประกาศ	จ
สารบัญตาราง	ซ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์การวิจัย	2
กรอบแนวคิดการวิจัย	2
ขอบเขตของการวิจัย	3
ข้อตกลงเบื้องต้น	3
ข้อจำกัดในการวิจัย	3
นิยามศัพท์เฉพาะ	4
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	5
บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	6
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	6
แนวคิดทฤษฎีทางเศรษฐศาสตร์	9
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	24
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	24
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	24
การเก็บรวบรวมข้อมูล	24
การวิเคราะห์ข้อมูล	25
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	26
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	26

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 5 สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	39
สรุปการวิจัย	39
อภิปรายผล	40
ข้อเสนอแนะ	43
บรรณานุกรม	45
ภาคผนวก	48
ก รายได้เฉลี่ย – รายจ่ายของครัวเรือนปี พ.ศ. 2539-2550	49
จำแนกตามสถานะทางเศรษฐกิจสังคมของครัวเรือน	
ข ขั้นตอนและวิธีปฏิบัติในการจ่ายเงินโครงการเพื่อช่วยชาติ	59
ประวัติผู้ศึกษา	65

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 4.1 แสดงรายได้สุทธิและค่าใช้จ่ายเพื่อการบริโภคเฉลี่ยต่อครัวเรือน ของประชากรกลุ่มที่ 1 ปี 2539 - 2550.....	27
ตารางที่ 4.2 แสดงรายได้สุทธิและค่าใช้จ่ายเพื่อการบริโภคเฉลี่ยต่อครัวเรือน ของประชากรกลุ่มที่ 2 ปี 2539 - 2550.....	29
ตารางที่ 4.3 แสดงรายได้สุทธิและค่าใช้จ่ายเพื่อการบริโภคเฉลี่ยต่อครัวเรือน ของประชากรกลุ่มที่ 3 ปี 2539 - 2550.....	31
ตารางที่ 4.4 แสดงรายได้สุทธิและค่าใช้จ่ายเพื่อการบริโภคเฉลี่ยต่อครัวเรือน ของประชากรกลุ่มที่ 4 ปี 2539 - 2550.....	33
ตารางที่ 4.5 แสดงรายได้สุทธิและค่าใช้จ่ายเพื่อการบริโภคเฉลี่ยต่อครัวเรือน ของประชากรกลุ่มที่ 5 ปี 2539 - 2550.....	35
ตารางที่ 4.6 แสดงการเปรียบเทียบผลกระทบของค่าตัวทวีของโครงการเช็คช่วยชาติ แยกตามสถานะทางเศรษฐกิจสังคมของครัวเรือน.....	37

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

วิกฤตหนี้ที่เกิดจากสินเชื่อเพื่อที่อยู่อาศัยสำหรับผู้มีความน่าเชื่อถือต่ำในสหรัฐอเมริกา หรือ วิกฤตซับไพรม์ (sub-prime crisis) ซึ่งได้ลุกลามไปกระทบต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศต่างๆทั่วโลกจนมีคำเรียกขานว่า “วิกฤตแฮมเบอร์เกอร์” แม้ระบบการเงินไทยจะหลีกเลี่ยงผลกระทบโดยตรงของวิกฤตซับไพรม์ได้ แต่ประเทศไทยซึ่งพึ่งพิงการส่งออกสินค้าและบริการในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจก็ถูกกระทบอย่างรุนแรงโดยอ้อมจากวิกฤตหนี้ เนื่องจากวิกฤตหนี้ส่งผลให้เศรษฐกิจโลกตกต่ำและการค้าระหว่างประเทศลดลง การส่งออกและระบบเศรษฐกิจไทยจึงประสบปัญหาอย่างหนัก ดังเห็นได้จากในไตรมาสที่ 1-3 ของปี 2551 การส่งออกขยายตัวมากกว่าร้อยละ 20 แต่ในไตรมาสที่ 4 การส่งออกกลับหดตัวถึงร้อยละ 9.4 ส่งผลทำให้ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (GDP) ตดลบริ้อยละ 4.2 และตัวเลขการเติบโตทั้งปีอยู่ที่เพียงร้อยละ 2.6 ซึ่งต่ำกว่าประมาณการ ความเสียหายชัดเจนยิ่งขึ้นในไตรมาสแรกของปี 2552 เมื่อการส่งออกหดตัวต่อเนื่องถึงร้อยละ 20 และ GDP ตดลบริ้อยละ 7.1 ซึ่งเป็นความตกต่ำในระดับใกล้เคียงกับที่เกิดขึ้นในช่วงหลังวิกฤตเศรษฐกิจปี 2540

วิกฤติเศรษฐกิจครั้งนี้ได้ส่งผลกระทบต่อความต้องการสินค้าและบริการโดยรวมของประเทศในทุกๆด้าน ทั้งการบริโภค การลงทุนภาคเอกชน รายได้ภาษีอากรของภาครัฐ และโดยเฉพาะอย่างยิ่งภาคการส่งออกและท่องเที่ยวที่ได้รับผลกระทบมากที่สุด ดังนั้น รัฐบาลจึงต้องเร่งออกมาตรการเพื่อฟื้นฟูเศรษฐกิจโดยการกระตุ้นการบริโภคและการลงทุนภายในประเทศเป็นหลัก เพื่อทดแทนรายได้จากการส่งออกที่ขาดหายไปอย่างเร่งด่วน และป้องกันความเสียหายที่จะเกิดขึ้นทั้งมาตรการทางด้านภาษีและ การเพิ่มรายจ่ายภาครัฐ โดยรัฐบาลได้จัดทำงบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติมประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2552 ในวงเงิน 116.7 ล้านบาทเพื่อจัดทำโครงการต่างๆที่สามารถเบิกจ่ายและอัดฉีดเงินเข้าสู่ระบบเศรษฐกิจได้อย่างรวดเร็ว ตลอดจนการรองรับผลกระทบต่อผู้มีรายได้น้อย เช่น โครงการช่วยเหลือค่าครองชีพประชาชนและบุคลากรภาครัฐ (โครงการเช็คช่วยชาติ) โครงการ 5 มาตรการ 6 เดือน เพื่อลดค่าครองชีพของประชาชน โครงการสนับสนุนการจัดการศึกษาโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย 15 ปี โครงการเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อยกระดับชุมชน โครงการสร้างหลักประกันด้านรายได้แก่ผู้สูงอายุ และโครงการเพิ่มศักยภาพผู้ว่างงานเพื่อสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจและสังคมในชุมชน เป็นต้น

ในทางทฤษฎีและจากประสบการณ์ในประเทศที่มีรายได้ต่ำบางประเทศ การโอนเงินให้ประชาชนเป็นวิธีที่มีประสิทธิภาพที่สุดวิธีหนึ่ง ทั้งในการกระตุ้นเศรษฐกิจและบรรเทาผลกระทบด้านลบที่เกิดกับคนจนและกลุ่มเปราะบาง โดยจะต้องโอนไปให้ตรงกับกลุ่มเป้าหมายควบคู่กับการป้องกันสิ่งที่จะรั่วไหลไปสู่ผู้ไม่อยู่ในเกณฑ์หรือผู้มีรายได้สูงด้วย

โครงการเช็คช่วยชาติ หรือ โครงการช่วยเหลือค่าครองชีพประชาชนและบุคลากรภาครัฐ ถือเป็นโครงการหนึ่งตามนโยบายของรัฐบาลเพื่อกระตุ้นการใช้จ่ายใช้สอยภายในประเทศภายหลังจากที่แนวโน้มรายจ่ายเพื่อการบริโภคของครัวเรือนเริ่มชะลอตัวลงตั้งแต่ไตรมาสที่ 4 ปี 2551 ซึ่งรัฐบาลใช้จ่ายจากงบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติมประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2552 จำนวน 18,970 ล้านบาท โดยเป็นการจ่ายเงินในรูปแบบ “เช็คช่วยชาติ” ให้แก่ผู้มีสิทธิจำนวนกว่า 9 ล้านคนทั่วประเทศ เพื่อบรรเทาความเดือดร้อนของประชาชน

ดังนั้น ผู้ศึกษาจึงมีความสนใจที่จะวิเคราะห์ผลกระทบของการใช้จ่ายเงินโครงการเช็คช่วยชาติว่าจะส่งผลต่อการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของไทยได้อย่างไร

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

2.1 เพื่อวิเคราะห์ผลกระทบจากการใช้จ่ายเงินงบประมาณภาครัฐตามโครงการ “เช็คช่วยชาติ” ที่มีต่อการขยายตัวทางเศรษฐกิจของประเทศ

2.2 เพื่อแสดงการเปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงรายได้ประชาชาติจากการใช้จ่ายเงินโครงการ “เช็คช่วยชาติ” ของกลุ่มประชากรต่างๆ ในประเทศ ตามแนวความคิดเกี่ยวกับกระบวนการทำงานของค่าตัวทวี

3. กรอบแนวคิดการวิจัย

จากทฤษฎีเคนส์ว่าด้วยกระบวนการทำงานของตัวทวี ซึ่งมีผลทำให้การเปลี่ยนแปลงรายได้ประชาชาติดูสภาพที่มากกว่าส่วนเปลี่ยนแปลงที่เกิดจากความต้องการใช้จ่ายมวลรวม $Y = C+I+G+(X-M)$ กล่าวคือ เมื่อบุคคลหนึ่งใช้จ่ายเงินรายจ่ายนั้นจะตกเป็นรายได้ของอีกคนหนึ่ง และบุคคลนั้นก็ใช้จ่ายออกไปเป็นรายได้ของคนต่อไป จนกระทั่งเงินส่วนที่ตกไปอยู่ในมือของผู้รับคนสุดท้ายมีค่าใกล้ศูนย์ กระบวนการทำงานของตัวทวีจะสิ้นสุดลงเมื่อเงินออมรวมเท่ากับเงินที่จ่ายออกมาในรอบแรก ซึ่งการใช้จ่ายของผู้บริโภคในแต่ละทอดจะเท่ากับมูลค่าผลผลิตที่ภาคธุรกิจผลิตได้เพิ่มขึ้นและแสดงถึงระดับรายได้ประชาชาติที่เพิ่มขึ้นนั่นเอง

4. ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้เป็นการวิเคราะห์ผลกระทบ ตลอดจนอุปสรรค / ปัญหา ที่เกิดจากการดำเนินโครงการ “เช็คช่วยชาติ” ต่อการขยายตัวทางเศรษฐกิจโดยการประมาณค่าความโน้มเอียงหน่วยสุดท้ายของการบริโภค (Marginal Propensity to Consume : MPC) ด้วยการใช้ข้อมูลเกี่ยวกับรายได้ประจำและค่าใช้จ่ายเพื่อการบริโภคของประชาชนในระบบเศรษฐกิจแยกตามสถานะทางเศรษฐกิจสังคม และข้อมูลผลการสำรวจความคิดเห็นประชาชนเกี่ยวกับโครงการเช็คช่วยชาติ พ.ศ. 2552 ของสำนักงานสถิติแห่งชาติ ตลอดจนข้อมูลของกระทรวงการคลังเกี่ยวกับผลความคืบหน้าของการดำเนินงานโครงการเช็คช่วยชาติสิ้นสุด ณ วันที่ 30 กันยายน 2552

5. ข้อตกลงเบื้องต้น

การวิเคราะห์ค่าตัวทวีรายจ่ายด้านเงินโอนภาครัฐครั้งนี้ ได้เลือกที่จะใช้สูตรการคำนวณหาตัวทวีคือ $K = 1/1-b$ ที่อยู่ภายใต้ข้อตกลงดังนี้

5.1 ตามหลักเกณฑ์การจ่ายเงินตามโครงการ “เช็คช่วยชาติ” เป็นการจ่ายเงินให้แก่ผู้มีสัญชาติไทยที่มีรายได้หรือค่าจ้างต่ำกว่า 15,000 บาทต่อเดือน ซึ่งเป็นกลุ่มบุคคลที่มีรายได้ต่ำกว่าเกณฑ์ที่ต้องชำระภาษี ดังนั้นจึงไม่นำข้อมูลอัตราภาษีมาใช้คำนวณหาตัวทวี

5.2 ตามเจตนารมณ์ของมาตรการกระตุ้นเศรษฐกิจของรัฐบาลในส่วนของโครงการ “เช็คช่วยชาติ” นั้น ได้มุ่งเน้นกระตุ้นการจับจ่ายใช้สอยโดยการนำเงินใส่กระเป๋าประชาชนโดยตรง เพื่อให้ประชาชนมีเงินเหลือในการจับจ่ายใช้สอยสินค้าและบริการอื่นๆมากขึ้น มิได้มุ่งเน้นการกระตุ้นให้เกิดการลงทุนใช้จ่ายเพื่อการสร้างงาน ดังนั้นจึงไม่นำข้อมูลอัตราดอกเบี้ยมาใช้คำนวณหาตัวทวี

5.3 ตามที่รัฐบาลณรงค์ให้ผู้มีสิทธิรับเช็คช่วยชาตินำเงินที่ได้ไปใช้จ่ายใช้สอยสินค้าและบริการที่ผลิตขึ้นภายในประเทศ และมีได้มุ่งเน้นให้การช่วยเหลือภาคส่งออกและการท่องเที่ยว ดังนั้นจึงไม่ได้นำข้อมูลด้านการค้าระหว่างประเทศมาใช้คำนวณหาตัวทวี

6. ข้อจำกัดในการวิจัย

จากรายงานผลการสำรวจความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับโครงการเช็คช่วยชาติ พ.ศ. 2552 โดยสำนักงานสถิติแห่งชาติ ที่ได้รวบรวมข้อมูลความคิดเห็นจากประชาชนที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไป พบว่าร้อยละ 80.9 เป็นผู้ประกันตนตามกฎหมายว่าด้วยการประกันสังคมที่มีสิทธิ์

รับเช็ค ร้อยละ 15.0 เป็นบุคลากรภาครัฐ ร้อยละ 3.5 เป็นกลุ่มบุคคลตามมติคณะรัฐมนตรี (ได้แก่ บุคลากรในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น บุคลากรขององค์กรตามรัฐธรรมนูญ ทหารเกณฑ์ของ กระทรวงกลาโหม บุคลากรของหน่วยงานรูปแบบพิเศษ (องค์กรมหาชน) พนักงานรัฐวิสาหกิจ ครู และบุคลากรด้านการศึกษาในโรงเรียนเอกชน) และร้อยละ 0.6 เป็นกลุ่มอื่นๆ แต่สำหรับในการศึกษาครั้งนี้ได้ใช้สถิติข้อมูลรายได้ – รายจ่ายที่แยกตามสถานะทางเศรษฐกิจสังคมของสำนักงานสถิติแห่งชาติ เพื่อนำมาสร้างแบบจำลองสมการบริโภคนิยม การศึกษาจากกลุ่มผู้มีสิทธิรับเช็คช่วยชาติ เนื่องจากผู้ศึกษามีข้อจำกัดด้านการจัดเก็บข้อมูลจากกลุ่มบุคคลดังกล่าวโดยตรง

ทั้งนี้โดยการตั้งสมมติฐานว่ากลุ่มผู้มีสิทธิรับเช็คช่วยชาติตามที่รัฐบาลกำหนด เป็นกลุ่มบุคคลที่มีความใกล้เคียงกับกลุ่มลูกจ้างผู้ปฏิบัติงานในกระบวนการผลิต การก่อสร้าง คณงานเกษตร และคณงานทั่วไป ตามสถานะทางเศรษฐกิจสังคมของสำนักงานสถิติแห่งชาติ

7. นิยามศัพท์เฉพาะ

7.1 ครัวเรือนตามสถานะทางเศรษฐกิจสังคม แบ่งเป็น 5 กลุ่มคือ

- 7.1.1 ลูกจ้างผู้ปฏิบัติงานวิชาชีพ นักวิชาการ เสมียนพนักงาน และพนักงานผู้ให้บริการ
- 7.1.2 ลูกจ้างผู้ปฏิบัติงานในกระบวนการผลิต การก่อสร้าง คณงานเกษตร และคณงานทั่วไป
- 7.1.3 ผู้ถือครองทำการเกษตร (รวมการทำประมงทะเล)
- 7.1.4 ผู้ดำเนินธุรกิจของตนเอง
- 7.1.5 ผู้ไม่ได้ปฏิบัติงานในเชิงเศรษฐกิจ ได้แก่ แม่บ้านหรือผู้ที่ทำงานบ้าน นักเรียน ผู้เกษียณอายุและคนชรา ผู้ไม่สามารถทำงานได้เนื่องจากพิการทางร่างกายหรือจิตใจ หรือเนื่อง จากเจ็บป่วยเรื้อรัง และคนขอทาน

7.2 กลุ่มที่มีสิทธิรับเช็คช่วยชาติ ได้แก่

7.2.1 ผู้ประกันตนตามกฎหมายว่าด้วยการประกันสังคม ได้แก่

- ผู้ประกันตนตามมาตรา 33 มาตรา 39 และมาตรา 40
- ผู้ประกันตนตามมาตรา 38 ที่สิ้นสภาพการเป็นลูกจ้างตั้งแต่วันที่ 1 กันยายน 2551 และยังได้รับความคุ้มครองสิทธิประโยชน์ตามกฎหมายประกันสังคมต่อไปอีก 6 เดือน

7.2.2 บุคลากรภาครัฐ ประกอบด้วย ข้าราชการพลเรือน ข้าราชการพลเรือนในสถาบันอุดมศึกษา ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ข้าราชการ

ทหาร ตำรวจ ลูกจ้างประจำ ลูกจ้างชั่วคราว เจ้าหน้าที่อื่นของรัฐ
ข้าราชการบำนาญ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน แพทย์ประจำตำบล สารวัตรกำนัน
ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านฝ่ายปกครอง ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านฝ่ายรักษาความสงบ
สมาชิกกองอาสารักษาดินแดน และอาสาสมัครทหารพราน

7.2.3 กลุ่มบุคคลอีก 6 กลุ่ม ตามที่คณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบเมื่อวันที่ 17
มีนาคม 2552 ได้แก่ บุคลากรในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น บุคลากร
ขององค์กรตามรัฐธรรมนูญ ทหารเกณฑ์ของกระทรวงกลาโหม บุคลากร
ของหน่วยงานรูปแบบพิเศษ (องค์กรมหาชน) พนักงานรัฐวิสาหกิจ และ
กลุ่มครู บุคลากรด้านการศึกษา และบุคลากรอื่นในโรงเรียนเอกชน

7.3 รายจ่ายประเภทเงินโอน หมายถึง รายจ่ายที่รัฐบาลจ่ายเป็นเงินให้เปล่าโดยมิได้
มุ่งหวังสิ่งตอบแทน หรือเป็นการให้ความช่วยเหลือแก่ประชาชน โดยการโอนอำนาจซื้อจากภาครัฐ
ไปสู่ประชาชนโดยตรง เช่น โครงการเช็คช่วยชาติฝ่าวิกฤติเศรษฐกิจโลก โครงการ 5 มาตรการ 6
เดือน เพื่อลดค่าครองชีพของประชาชน โครงการสนับสนุนการจัดการศึกษาโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย
15 ปี และโครงการสร้างหลักประกันด้านรายได้แก่ผู้สูงอายุ เป็นต้น

7.4 โครงการเช็คช่วยชาติ หรือโครงการช่วยเหลือค่าครองชีพประชาชนและบุคลากร
ภาครัฐถือเป็นโครงการหนึ่งตามนโยบายของรัฐบาลเพื่อกระตุ้นการจับจ่ายใช้สอยภายในประเทศ
และมีธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน) ได้รับมอบหมายให้เป็นผู้ดำเนินการออกเช็คช่วยชาติ
จำนวนทั้งสิ้น 9.7 ล้านฉบับ ๆ ละ 2,000 บาท ให้แก่ผู้มีสัญชาติไทยที่มีรายได้หรือค่าจ้างน้อยกว่า
15,000 บาทต่อเดือน

8. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ทำให้ทราบถึงผลกระทบที่มีต่อการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจจากการดำเนิน
มาตรการด้านการคลังของรัฐบาล (โครงการเช็คช่วยชาติ) โดยการประยุกต์ใช้แนวความคิดทฤษฎี
ทางเศรษฐศาสตร์ที่เกี่ยวกับค่าตัวทวีด้านการใช้จ่ายเงินโอนภาครัฐ

บทที่ 2

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

1. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

อนเนก เรียร์ถาวร (2538) ได้เสนอไว้ว่า ลักษณะของการกระจายรายได้ (Pattern of Income Distribution) ความโน้มเอียงที่จะใช้จ่ายอุปโภคบริโภคขึ้นอยู่กับลักษณะของการกระจายรายได้ระหว่างบุคคลกลุ่มต่างๆ ถ้าสามารถกระจายรายได้ทั่วถึงเกิดความเสมอภาคขึ้นเพียงใด ระดับของความโน้มเอียงที่จะใช้จ่ายอุปโภคบริโภคก็จะสูงขึ้นด้วย ทั้งนี้เพราะลักษณะการกระจายรายได้ที่ทั่วถึงทำให้ผู้ที่มีรายได้อยู่ในระดับค่อนข้างต่ำมีรายได้สูงขึ้น ซึ่งจะส่งผลทำให้การอุปโภคบริโภคของระบบเศรษฐกิจโดยรวมสูงขึ้นได้ในที่สุด ในทางตรงกันข้ามหากการกระจายรายได้ยังมีความเหลื่อมล้ำสูงมากเท่าใด ระดับความโน้มเอียงที่จะใช้จ่ายอุปโภคบริโภคก็จะยิ่งต่ำลงมากเท่านั้น เพราะกลุ่มผู้ที่มีรายได้ต่ำที่มีจำนวนมากมีความจำเป็นต้องกินอยู่อย่างอัตคัดขาดแคลน ขณะที่ผู้ที่มีรายได้สูงจะไม่ใช้จ่ายอุปโภคบริโภคเสียทั้งหมดแต่จะออมทรัพย์ไว้สูงขึ้น ส่งผลทำให้การอุปโภคบริโภคของระบบเศรษฐกิจโดยรวมลดลงด้วย

พงศ์เทพ พรศิริเจริญพันธ์ (2543) ศึกษาถึงประสิทธิผลโครงการการกระตุ้นเศรษฐกิจตามมาตรการการใช้จ่ายภาครัฐ โดยมีวัตถุประสงค์คือ ศึกษาลักษณะทั่วไปด้านเศรษฐกิจรวมถึงลักษณะโครงสร้างของงบประมาณรายจ่ายของรัฐบาลที่จัดสรรมายังจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ศึกษาแผนงานและโครงการการกระตุ้นเศรษฐกิจตามมาตรการเพิ่มการใช้จ่ายภาครัฐ ศึกษาวิธีการคำนวณค่าตัวทวีทางด้านรายจ่ายรัฐบาล ตลอดจนการประเมินประสิทธิผลโครงการกระตุ้นเศรษฐกิจจากการใช้เงินกู้ต่างประเทศตามมาตรการเพิ่มการใช้จ่ายเพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจของหน่วยงานราชการในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยใช้วิธีการวิเคราะห์เชิงพรรณนาและเชิงปริมาณ

ผลการศึกษาพบว่า จังหวัดพระนครศรีอยุธยามีโครงสร้างพื้นฐานทางเศรษฐกิจหลักคือการผลิตสาขาอุตสาหกรรม ดังนั้นเพื่อเป็นการลดผลกระทบจากวิกฤติการณ์ทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้น จังหวัดจึงได้รับพิจารณาจัดสรรงบประมาณเพื่อใช้ในการดำเนินงานด้านการลงทุนและการสร้างงานตามมาตรการเพิ่มการใช้จ่ายภาครัฐในจำนวนสูงสุดเมื่อเทียบกับจังหวัดอื่นๆ ซึ่งผลการศึกษาค่าตัวทวีด้านรายจ่ายรัฐบาล พบว่า มีค่าเท่ากับ 3.2 เท่า ส่งผลทำให้รายได้ขยายตัวเพิ่มขึ้นจำนวน 1,223.59 ล้านบาท และการจ้างงานของผู้มีการศึกษาเพิ่มขึ้น 1,474 ราย ขณะที่การบริหารจัดการ

ภาครัฐประสบกับปัญหาด้านระยะเวลาเตรียมการที่มีค่อนข้างจำกัด อย่างไรก็ตามผลการดำเนินงานภาพรวมของมาตรการเพิ่มการใช้จ่ายภาครัฐเพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจถือว่าประสบผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์

บุญชูบ ส่องตระกูลศักดิ์ (2545) ศึกษาผลกระทบของมาตรการเพิ่มการใช้จ่ายภาครัฐต่อการขยายตัวทางเศรษฐกิจและการกระจายรายได้ของประเทศ โดยการวิเคราะห์ผลกระทบผ่านค่าตัวทวีคูณแบบ Fixed Price Multipliers ที่ได้จากบัญชีเมตริกส์สังคมปี 2541 ซึ่งสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทยสร้างขึ้นเป็นเครื่องมือในการวิเคราะห์ผลกระทบ โดยมีข้อสมมติฐานเบื้องต้นว่าราคาสินค้าโดยเฉลี่ยในระบบเศรษฐกิจจะอยู่ในระดับคงที่เมื่อเกิดการเปลี่ยนแปลงการใช้จ่ายของรัฐบาล ถึงแม้ว่าโดยทั่วไปข้อสมมติฐานนี้จะไม่ถูกต้อง แต่สามารถใช้ได้ถ้าการเปลี่ยนแปลงของตัวแปรภายนอกไม่ใหญ่มากนักเมื่อเทียบกับระบบเศรษฐกิจโดยรวม

ผลการศึกษาพบว่า ค่าตัวทวีคูณของการใช้จ่ายรัฐบาลเท่ากับ 1.04 หมายความว่า ในระยะสั้นการใช้จ่ายรัฐบาลที่เพิ่มขึ้น 1 บาท ทำให้ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ ณ ราคาผลตอบแทนปัจจัยการผลิตเพิ่มขึ้น 1.04 บาท ดังนั้น การใช้จ่ายของรัฐบาลภายใต้มาตรการเพิ่มการใช้จ่ายภาครัฐฯ จำนวน 51,929 ล้านบาท ได้ช่วยให้ราคาผลตอบแทนปัจจัยการผลิตเพิ่มขึ้น 53,833.58 ล้านบาท แต่กลับทำให้การกระจายรายได้ของประเทศลดลงเนื่องจากผลประโยชน์ที่เพิ่มขึ้นจากการใช้จ่ายของรัฐบาลภายใต้มาตรการเพิ่มการใช้จ่ายภาครัฐฯ ตกอยู่กับกลุ่มครัวเรือนที่มีรายได้สูงมากกว่ากล่าวคือ ครัวเรือนที่มีระดับรายได้สูงใน 5 ลำดับชั้นแรก (เกษตร นอกภาคเกษตร และภาครัฐ) ได้รับส่วนแบ่งถึงร้อยละ 87.9 ของผลผลิตที่เพิ่มขึ้น

กรรณา มานะดี (2546) ศึกษาผลกระทบทางเศรษฐกิจของกองทุนหมู่บ้าน : กรณีศึกษาบ้านกุดไข่มุน อําเภอบ้านเขว้า จังหวัดชัยภูมิ พบว่า (1) ในภาพรวมปี 2546 ของหมู่บ้านตัวอย่างมีรายได้ทุกประเภทลดลง 0.96% เนื่องจากหมู่บ้านประสบภัยธรรมชาติและราคาผลผลิตตกต่ำ แต่ค่าความโน้มเอียงของการบริโภค (MPC) เพิ่มขึ้นคือ ในปี 2544 ค่า MPC เท่ากับ 0.398 ในปี 2546 ค่า MPC เท่ากับ 0.469 ณ ระดับนัยสำคัญ 0.05 โดยการลงทุนเพิ่มขึ้นจำนวน 633,100 บาท (2) GDP หมู่บ้านปี 2546 จำนวน 11,014,478 บาท (คำนวณด้านรายจ่ายทั้งหมดทางเศรษฐศาสตร์) เพิ่มขึ้นจากในปี 2544 คิดเป็น 6.10% ของ GDP หมู่บ้าน สำหรับครัวเรือนที่กู้เงินกองทุนหมู่บ้านมีรายจ่ายเพิ่มขึ้น 7.59% เงินออมลดลง 9.34% และหนี้สินลดลง 4.26% ในช่วงเดียวกันหากรวมหนี้สินที่กู้จากกองทุนหมู่บ้านด้วย ครัวเรือนจะมีหนี้สินเพิ่มขึ้นคิดเป็น 30.38% สำหรับครัวเรือนที่ไม่กู้เงินในภาพรวม ปี 2546 มีรายได้เพิ่มขึ้นจากปี 2544 คิดเป็น

1.01% รายจ่ายเพิ่มขึ้น 3.26% เงินออมลดลง 7.06% และหนี้สินลดลง 4.64% (3) ในภาพรวมของหมู่บ้านคำนวณค่าตัวทวีเท่ากับ 1.88 เท่าของขนาดรายจ่ายอิสระที่เปลี่ยนแปลงไป (การบริโภคและการลงทุน) มีผลทำให้รายได้เปลี่ยนแปลงไป 1,191,962.40 บาท เมื่อเทียบกับในช่วงเดียวกัน ข้อเสนอแนะของวิทยานิพนธ์นี้คือ กองทุนหมู่บ้านได้ส่งผลต่อการเติบโตทางเศรษฐกิจของหมู่บ้าน เนื่องจากค่าตัวทวีอยู่ในระดับสูง โดยรัฐบาลควรติดตามการใช้จ่ายเงินกองทุนเพื่อประกอบอาชีพและสร้างค่านิยมควบคุมการบริโภคในสิ่งฟุ่มเฟือย ตลอดจนส่งเสริมสนับสนุนการใช้จ่ายเพื่อการผลิตในกิจการที่มีกำไรหรือที่มีความเสี่ยงน้อย

มาลิกา ปัญญา (2547) ศึกษาผลของตัวทวีที่เกิดจากโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง โดยมีวัตถุประสงค์ในการหาค่าตัวทวีที่เกิดจากโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองที่มีผลต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ โดยแบ่งการวิเคราะห์ออกเป็น 2 ระดับ คือ การหาค่าตัวทวีเงินโอนของภาครัฐในระดับประเทศ และในระดับภาค ซึ่งใช้วิธีการนำข้อมูลในปี 2539 , 2541 - 2545 มาทำการศึกษาเชิงพรรณนาและวิเคราะห์เชิงปริมาณโดยใช้สมการถดถอยเพื่อหาค่าความโน้มเอียงในการบริโภคหน่วยสุดท้าย จากความสัมพันธ์ระหว่างรายได้และรายจ่ายต่อหัวประชากรในระดับประเทศและในระดับภาค

ผลการศึกษาพบว่า ผลของตัวทวีที่เกิดจากโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ซึ่งเป็นนโยบายด้านการคลังของรัฐบาล ได้ส่งผลให้ผลิตภัณฑ์มวลรวมเพิ่มขึ้นทั้งในระดับประเทศ และในระดับภาค โดยมีค่าตัวทวีทางด้านเงินโอนของภาครัฐในระดับประเทศเท่ากับ 1.3 เท่า ในระดับภาคกลางเท่ากับ 1.2 เท่า ระดับภาคเหนือเท่ากับ 1.6 เท่า ระดับภาคตะวันออกเฉียงเหนือเท่ากับ 1.3 เท่า และระดับภาคใต้เท่ากับ 2.6 เท่า

สุริย์ แซ่เบ๊ (2544) ศึกษาผลกระทบของนโยบายการคลังโดยใช้บัญชีเมตริกซ์สังคม ซึ่งผลจากที่เกิดวิกฤตเศรษฐกิจขึ้นในหลายประเทศรวมถึงประเทศไทยเมื่อกลางปี พ.ศ. 2541 รัฐบาลไทยได้พยายามดำเนินนโยบายการคลังแบบขาดดุลเพื่อหยุดการหดตัวของระบบเศรษฐกิจ และกระตุ้นให้ระบบเศรษฐกิจฟื้นตัวอย่างเร็วที่สุด จึงได้จัดทำบัญชีเมตริกซ์สังคมขึ้นเพื่อเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของบัญชีต่างๆ ในระบบเศรษฐกิจไทยปี พ.ศ. 2541 และศึกษาถึงผลกระทบจากการเพิ่มรายจ่ายของรัฐบาลที่มีต่อระบบเศรษฐกิจโดยรวม ภาคการผลิต ภาคครัวเรือน และภาครัฐกิจ

การศึกษาครั้งนี้ได้เลือกนโยบายการพักรักษาหนี้ ลดภาระหนี้ให้กับเกษตรกรรายย่อย และนโยบายการประกันราคาพืชผลทางการเกษตรมาเป็นตัวแทนในการเพิ่มรายจ่ายของรัฐบาล ซึ่งกำหนดให้ใช้งบประมาณจำนวน 8,000 ล้านบาท ในการดำเนินนโยบายทั้งสอง

ผลจากการดำเนินนโยบายการพักชำระหนี้ ลดภาระหนี้ให้กับเกษตรกรรายย่อยปรากฏว่า ได้ส่งผลให้ภาคการผลิตมีการผลิตสินค้าและบริการเพิ่มขึ้นคิดเป็นมูลค่า 11,806.94 ล้านบาท ครัวเรือนมีรายได้เพิ่มขึ้นมูลค่า 3,940.07 ล้านบาท ภาคธุรกิจได้รับรายได้เพิ่มขึ้นมูลค่า 1,350.37 ล้านบาท และ Factor GDP เพิ่มขึ้น 4,566.38 ล้านบาท

ผลจากนโยบายประกันราคาพืชผลทางการเกษตรเมื่อใช้งบประมาณจำนวน 8,000.- ล้านบาท ปรากฏว่า ภาคการผลิตมีการผลิตสินค้าและบริการเพิ่มขึ้นมูลค่า 10,861.86 ล้านบาท ครัวเรือนมีรายได้เพิ่มขึ้น 7,446.10 ล้านบาท ภาคธุรกิจมีรายได้เพิ่มขึ้น 3,051.45 ล้านบาท และ Factor GDP เพิ่มขึ้นมูลค่า 9,048.74 ล้านบาท

และเมื่อพิจารณาภาพรวมทั้งหมดของระบบเศรษฐกิจ ผลปรากฏว่านโยบายการประกันราคาพืชผลทางการเกษตรจะส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจมากกว่านโยบายการพักชำระหนี้ ให้กับเกษตรกรรายย่อย

จากผลการศึกษาแนวความคิดเกี่ยวกับผลกระทบของการดำเนินมาตรการทางการคลังด้านรายจ่ายรัฐบาลที่มีต่อการเติบโตทางเศรษฐกิจระดับมหภาค ซึ่งผ่านกระบวนการทำงานของค่าตัวทวี (multiplier) ดังกล่าวข้างต้นสรุปได้ว่า การดำเนินมาตรการทางการคลังโดยเพิ่มการใช้จ่ายภาครัฐที่ผ่านมาส่งผลให้ระบบเศรษฐกิจเกิดการเติบโตได้โดยผ่านกระบวนการทำงานของค่าตัวทวี ซึ่งจะสามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด หากได้มีการกระจายรายได้ให้เป็นไปอย่างทั่วถึงควบคู่ตามกันไปด้วย

2. แนวคิดทฤษฎีทางเศรษฐศาสตร์

2.1 รายจ่ายของรัฐบาล

รายจ่ายของรัฐบาล (Government expenditure , G) หมายถึง การใช้จ่ายของรัฐบาลที่มีวัตถุประสงค์เพื่อรักษาระดับการดำเนินงานภาครัฐ และเพื่อประโยชน์ของสังคมโดยรวม ซึ่งอาจพิจารณาลักษณะการใช้จ่ายตามผลกระทบทางเศรษฐกิจคือ

1. รายจ่ายของรัฐบาลที่เพิ่มพูนประสิทธิภาพการผลิตโดยตรง (Productive expenditure) เป็นการใช้จ่ายเพื่อการลงทุนของรัฐบาลที่จะช่วยให้ประเทศมีสินค้าทุนและความสามารถในการผลิตเพิ่มขึ้น อันจะส่งผลให้ประเทศสามารถขยายการผลิตเพิ่มขึ้นได้ในอนาคต นับว่าเป็นปัจจัยสำคัญที่จะช่วยให้เศรษฐกิจของประเทศเจริญเติบโตอย่างรวดเร็วและประชาชนมีชีวิตความเป็นอยู่

ที่ดีขึ้น เช่น การก่อสร้างถนน ระบบชลประทาน โรงงานแยกก๊าซ การพัฒนาฝีมือแรงงาน การศึกษา การแพทย์ และการกีฬา เป็นต้น

2. รายจ่ายของรัฐบาลที่ไม่ได้เพิ่มทุนประสิทธิภาพการผลิตโดยตรง (Unproductive expenditure) เป็นรายจ่ายเพื่อการบริโภคของรัฐซึ่งมิได้มีส่วนเพิ่มทุนความสามารถในการผลิตได้โดยตรง เช่น การใช้จ่ายเงินตามโครงการเช็คช่วยชาติ ค่าใช้จ่ายในการบริหารงานภาครัฐ ค่าใช้จ่ายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ เป็นต้น

2.2 นโยบายการคลัง (Fiscal Policies)

นโยบายการคลัง หมายถึง มาตรการทางภาษีอากร การใช้จ่ายของรัฐบาล การก่อหนี้สาธารณะและงบประมาณของรัฐบาล เพื่อรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจและการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ

ความสำคัญของนโยบายการคลังในการแก้ไขปัญหาทางเศรษฐกิจ คือ

2.2.1 เพื่อส่งเสริมให้เศรษฐกิจฟื้นตัวจากภาวะเศรษฐกิจตกต่ำ ซึ่งพิจารณาจากดัชนีชี้วัดภาวะเศรษฐกิจที่สำคัญได้คือ ระดับราคาสินค้าทั่วไปตกต่ำ อำนาจซื้อของประชาชนลดลง รายได้ประชาชาติลดลง การว่างงานเพิ่มขึ้น ปริมาณเงินหมุนเวียนลดลง ในกรณีนี้รัฐบาลจึงควรดำเนินนโยบายการคลังด้านการใช้จ่ายสาธารณะเพิ่มขึ้น และลดนโยบายด้านภาษีอากรลงเพื่อให้รายได้สุทธิส่วนบุคคลเพิ่มขึ้น อันจะส่งผลให้การใช้จ่ายเพื่อการบริโภคเพิ่มขึ้นตามไปด้วย

2.2.2 เพื่อยับยั้งภาวะเงินเฟ้อ การใช้นโยบายการคลังในขณะที่ภาวะเศรษฐกิจมีระดับราคาสินค้าสูงขึ้นต่อเนื่อง รัฐบาลจึงควรกำหนดเป้าหมายที่ต้องการลดอำนาจซื้อของประชาชน หน่วยธุรกิจ โดยลดนโยบายด้านรายจ่ายของรัฐเพื่อให้อุปสงค์รวมในตลาดผลผลิตลดลง

2.2.3 การใช้นโยบายการคลังเพื่อลดความไม่เท่าเทียมกันของรายได้ ซึ่งนอกจากจะทำให้รัฐบาลมีรายได้แล้ว ยังช่วยให้เกิดความเป็นธรรมในสังคม ลดช่องว่างความเหลื่อมล้ำทางรายได้ โดยการจัดเก็บภาษีในอัตราก้าวหน้า (Progressive tax) เช่น ภาษีเงินได้ ภาษีมรดก เป็นต้น หรืออาจดำเนินนโยบายด้านการใช้จ่ายสาธารณะเพื่อขจัดช่องว่างของรายได้โดยให้บริการแก่ผู้มีรายได้ต่ำฟรี เช่น การรักษาพยาบาลฟรี การศึกษาฟรี เป็นต้น

2.2.4 การใช้นโยบายการคลังเพื่อแก้ไขดุลการค้าหรือดุลการชำระเงิน ซึ่งในภาวะที่ประเทศขาดดุลการค้าอาจใช้มาตรการทางด้านภาษีอากรกับสินค้าเข้า เพื่อสกัดกั้นสินค้าและบริการจากต่างประเทศ หรือรัฐบาลให้การส่งเสริมการส่งออกโดยลดภาษีอากร / เพิ่มเงินอุดหนุนเพื่อให้สามารถแข่งขันกับประเทศอื่นได้ในตลาดโลก

2.3 ฟังก์ชันการบริโภคและการออม

จากหนังสือ The General Theory of Employment, Money and Interest เคนส์ระบุว่า รายได้พึงใช้จ่ายเป็นตัวกำหนดที่สำคัญที่สุดในรายจ่ายเพื่อการบริโภคและการออม ดังนั้นรายได้พึงใช้จ่ายจึงเป็นตัวกำหนดโดยตรง (direct determinant) ของการบริโภคและการออม ส่วนปัจจัยอื่นๆ ถือเป็นตัวกำหนดโดยอ้อม (indirect determinants)

เราสามารถแสดงความสัมพันธ์ระหว่างการบริโภคกับตัวกำหนดต่างๆ ด้วย สัญลักษณ์ทางพีชคณิต ซึ่งเรียกว่าฟังก์ชันการบริโภค (consumption function) ดังนี้

$$C = f(Y_d, A_1, A_2, A_3, \dots)$$

C คือ รายจ่ายเพื่อการบริโภค

Y_d คือ รายได้พึงใช้จ่าย (Disposable Income, DI)

A_1 คือ สินทรัพย์ของผู้บริโภค

A_2 คือ สินค่างานที่ผู้บริโภคมียู่

A_3 คือ การคาดการณ์ของผู้บริโภค

สมมติว่าปัจจัยอื่นๆ อันเป็นตัวกำหนดโดยอ้อมอยู่ที่ ฟังก์ชันการบริโภคจะเป็นดังนี้

$$C = f(Y_d)$$

จากการศึกษาข้อมูลเชิงประจักษ์พบว่า ระดับการใช้จ่ายเพื่อการบริโภคย่อมแปรผันโดยตรงกับระดับของรายได้พึงใช้จ่าย นั่นคือ เมื่อระดับรายได้สูงขึ้นการบริโภคจะมากขึ้น และเมื่อระดับรายได้ลดลงการบริโภកก็จะลดลงด้วย มีข้อสังเกตว่าแม้ว่าระดับรายได้จะมีค่าเท่ากับศูนย์ ก็ยังคงมีการบริโภคอยู่ระดับหนึ่ง ทั้งนี้ พิจารณาได้จากสังคมที่ประสบภัยธรรมชาติ ผลผลิตถูกทำลายสิ้นประชาชนก็ยังคงบริโภคเพื่อประทังชีวิตโดยอาศัยสินค้าและบริการที่สังคมอื่นบริจาคให้มา อาจแสดงความสัมพันธ์ระหว่างการบริโภคกับรายได้พึงใช้จ่ายในรูปสมการเส้นตรง (linear equation) ดังนี้

$$C = C_a + bY_d$$

C_a คือ ระดับการบริโภคเมื่อรายได้เท่ากับศูนย์

b คือ ค่าความชันของสมการ

ในกรณีที่ระบบเศรษฐกิจมีเพียง 2 ภาคเศรษฐกิจ คือ ภาคครัวเรือนและภาคธุรกิจ รายได้สุทธิส่วนบุคคล (DI) เท่ากับรายได้ประชาชาติ (NNP) และนำไปใช้จ่ายเพื่อการบริโภคและเก็บออม นั่นคือ

$$Y_d = C + S$$

$$\text{ฟังก์ชันการออม} : S = f(Y_d)$$

$$\begin{aligned} \text{สมการการออม} : S &= Y_d - C = Y_d - (C_a + bY_d) \\ &= -C_a + (1-b) Y_d \end{aligned}$$

ความสัมพันธ์ระหว่างการออมและรายได้ก็เช่นเดียวกับการบริโภค นั่นคือระดับการออมย่อมแปรผันโดยตรงกับระดับรายได้สุทธิส่วนบุคคล

2.4 แนวโน้มเพื่อการบริโภคเฉลี่ยและแนวโน้มเพื่อการบริโภคเพิ่มขึ้นต่อการเพิ่มขึ้นของรายได้เฉลี่ย

นักเศรษฐศาสตร์นิยมพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างการบริโภคกับรายได้ และระหว่างการออมกับรายได้ ในรูปของความโน้มเอียง 2 แบบดังนี้

2.4.1 แนวโน้มเพื่อการบริโภคเฉลี่ย (average propensity to consume, APC) คือ อัตราส่วนระหว่างรายจ่ายเพื่อการบริโภคกับรายได้พึงใช้จ่าย

$$APC = \frac{\text{รายจ่ายเพื่อการบริโภค}}{\text{รายได้สุทธิส่วนบุคคล}} = \frac{C}{Y_d}$$

2.4.2 แนวโน้มเพื่อการออมเฉลี่ย (average propensity to save, APS) คือ อัตราส่วนระหว่างการออมกับรายได้พึงใช้จ่าย

$$APS = \frac{\text{การออม}}{\text{รายได้สุทธิส่วนบุคคล}} = \frac{S}{Y_d}$$

2.4.3 ความโน้มเอียงหน่วยสุดท้ายในการบริโภค (marginal propensity to consume, MPC) คือ การวัดค่าของการบริโภคที่เปลี่ยนแปลงไปสืบเนื่องจากการเปลี่ยนแปลงของรายได้ 1 หน่วย เขียนเป็นสูตรดังนี้

$$MPC = \frac{\text{ส่วนเปลี่ยนรายจ่ายเพื่อการจ่ายบริโภค}}{\text{ส่วนเปลี่ยนรายได้สุทธิส่วนบุคคล}} = \frac{\Delta C}{\Delta Y_d}$$

2.4.4 ความโน้มเอียงหน่วยสุดท้ายในการออม(marginal propensity to save , MPS)

คือ การวัดค่าของการออมที่เปลี่ยนแปลงไปสืบเนื่องจากการเปลี่ยนแปลงของรายได้ 1 หน่วย เขียนเป็นสูตรดังนี้

$$\text{MPS} = \frac{\text{ส่วนเปลี่ยนการออม}}{\text{ส่วนเปลี่ยนรายได้สุทธิส่วนบุคคล}} = \frac{\Delta S}{\Delta Y_d}$$

2.5 ปัจจัยที่กำหนดการบริโภคและการออม

จากการศึกษาข้อมูลต่างๆ เกี่ยวกับรายจ่ายเพื่อการบริโภคและการออมพบว่า ปัจจัยต่างๆ ที่มีอิทธิพลต่อการบริโภคและการออม มีดังนี้

2.5.1 รายได้สุทธิส่วนบุคคล (Disposable Income) คือ รายได้ที่ภาคครัวเรือนได้รับหักด้วยภาษีเงินได้ส่วนบุคคล (Personal income taxes) รายได้สุทธิส่วนบุคคลเป็นระดับรายได้ที่ประชาชนสามารถนำไปใช้จ่ายในการบริโภคและเก็บออม การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างและอัตราภาษีเงินได้ส่วนบุคคลจะส่งผลกระทบต่อรายได้สุทธิส่วนบุคคล หากรัฐบาลเพิ่มอัตราภาษีเงินได้ส่วนบุคคล รายได้สุทธิส่วนบุคคลก็จะลดลง การบริโภคและการออมก็จะลดลงตามไปด้วย ส่วนการลดอัตราภาษีก็มีผลกระทบในทางตรงข้าม

2.5.2 สินทรัพย์ของผู้บริโภค สินทรัพย์ที่ครัวเรือถือครองอยู่มีสภาพคล่อง (liquidity) สูงหรือต่ำไม่เท่ากัน ทั้งนี้พิจารณาจากความยากง่ายและอัตราความเสี่ยงด้านมูลค่าในการเปลี่ยนเป็นเงินสด ตามปกติสินทรัพย์ที่มีสภาพคล่องเรียงตามลำดับสูงไปหาต่ำได้แก่ เงินสด เงินฝากกระแสรายวัน เงินฝากประจำ พันธบัตร ทองคำ หุ่น และที่ดิน ในกรณีที่ผู้บริโภคถือสินทรัพย์สภาพคล่องสูงไว้มาก ผู้บริโภคจะรู้สึกว่ามีฐานะทางการเงินที่มั่นคง สามารถใช้จ่ายเพื่อการบริโภคได้มาก ส่วนกรณีที่ผู้บริโภคถือสินทรัพย์สภาพคล่องต่ำไว้มาก ผู้บริโภคไม่แน่ใจว่าจะสามารถเปลี่ยนเป็นเงินสดได้ตามเวลาที่ต้องการและได้มูลค่าที่ตนพอใจมากน้อยเพียงใด จึงต้องชะลอการบริโภคบางส่วนไว้ก่อน

2.5.3 สินค้ำคงทนที่ผู้บริโภคมียู่ สินค้ำที่ผู้บริโภคมียู่มี 2 ชนิด คือ สินค้ำประเภทไม่คงทน (nondurable goods) ได้แก่ อาหาร เครื่องนุ่งห่ม และของใช้ที่หมดเปลืองอื่นๆ รายจ่ายส่วนนี้มีระดับสม่ำเสมอและมีจำนวนค่อนข้างแน่นอน ส่วนสินค้ำประเภทคงทน (durable goods) เช่น รถยนต์ โทรทัศน์ ตู้เย็น และเครื่องเรือน เป็นต้น หากช่วงเวลาใดครัวเรือนส่วนใหญ่ครอบครองสินค้ำคงทนไว้มากและยังมีสภาพใช้งานได้ รายจ่ายเพื่อซื้อสินค้ำเหล่านี้จะอยู่ในระดับต่ำ ในกรณีตรงข้ามรายจ่ายเพื่อซื้อสินค้ำคงทนจะอยู่ในระดับสูง

2.5.4 การคาดการณ์ของผู้บริโภค สิ่งที่ผู้บริโภคคาดการณ์และส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อ มีหลายอย่าง อาทิ รายได้ในอนาคต ราคาสินค้า ปริมาณสินค้า ฯลฯ การคาดการณ์ของผู้บริโภคเกี่ยวกับรายได้ในอนาคตมีผลต่อการบริโภคและการออมในปัจจุบัน หากผู้บริโภคคาดการณ์ว่าจะมีรายได้เพิ่มขึ้นในอนาคต เขาอาจจะลดการออมและเพิ่มการบริโภคในปัจจุบัน ส่วนการคาดการณ์ในทางตรงข้ามจะทำให้เขาตัดสินใจเพิ่มการออมและลดการบริโภคในปัจจุบัน

2.5.5 สินเชื่อเพื่อการบริโภคและอัตราดอกเบี้ย ณ ระดับรายได้ที่ใช้จ่ายได้เท่ากัน ในกรณีที่สังคมนั้นมีระบบการให้สินเชื่อเพื่อการบริโภคในรูปของการจ่ายเงินค่างวดและดอกเบี้ยต่ำ จะจูงใจให้มีการใช้จ่ายเพื่อการบริโภคสูงกว่าในกรณีที่ไม่มีระบบการให้สินเชื่อในลักษณะดังกล่าว

อย่างไรก็ตาม ระบบสินเชื่อที่เอื้ออำนวยต่อการเพิ่มรายจ่ายเพื่อการบริโภคในปัจจุบันนั้น ขณะเดียวกันก็ทำให้ผู้บริโภคมีหนี้สินเพิ่มขึ้น และมีภาระการชำระหนี้ในภายหลังเพิ่มขึ้น ทำให้ความสามารถในการใช้จ่ายเพื่อการบริโภคและการออมในอนาคตลดลง ดังนั้นในสังคมที่ต้องการจะรักษาระดับการบริโภคของประชาชนไว้ ภาคธุรกิจจึงพยายามสร้างระบบสินเชื่อเพื่อการบริโภค ทำให้ผู้บริโภคมีหนี้สินพอกพูน

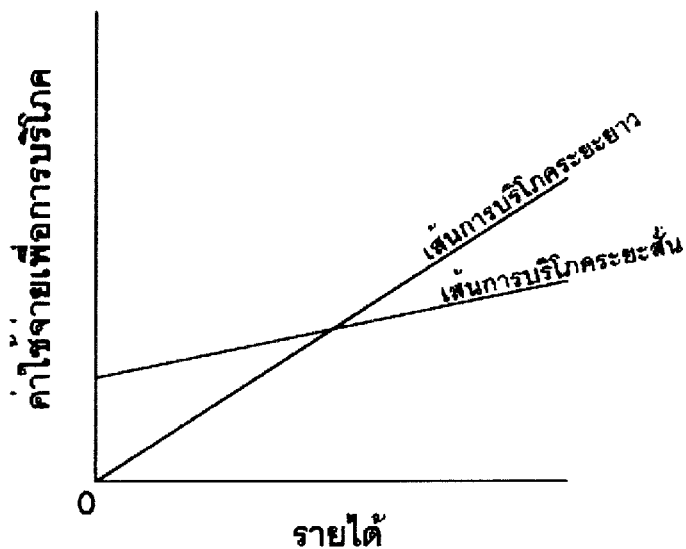
อัตราดอกเบี้ยเงินฝากสูง จะจูงใจให้ครัวเรือนออมมากขึ้นและใช้จ่ายเพื่อการบริโภคน้อยลง ส่วนอัตราดอกเบี้ยเงินฝากต่ำ ครัวเรือนจะมีการออมลดลงและมีการบริโภคมมากขึ้น

2.5.6 ค่านิยมทางสังคม (social value) เป็นคุณค่าที่สังคมได้กำหนดไว้ว่าเป็นสิ่งที่น่าประพฤติปฏิบัติ โดยไม่คำนึงถึงความเหมาะสมและสอดคล้องกับภาวะเศรษฐกิจและสังคม หากค่านิยมทางสังคมให้ความสำคัญยิ่งต่อวัตถุ จะทำให้ผู้บริโภคบางกลุ่มมุ่งการใช้จ่ายในสินค้าและบริการที่ฟุ่มเฟือยและมีราคาสูง ทำให้สังคมนั้นมีการบริโภคอยู่ในระดับสูงและการออมต่ำ ส่วนสังคมที่ยึดค่านิยมการประหยัดพอเหมาะ สังคมนั้นจะมีการบริโภคและการออมอยู่ในระดับที่เหมาะสมและมีผลดีทางเศรษฐกิจในระยะยาว

2.5.7 อัตราเพิ่มของประชากรและโครงสร้างอายุของประชากร ถ้าอัตราการเพิ่มของประชากรอยู่ในระดับสูง รายจ่ายเพื่อการบริโภคจะเพิ่มในอัตราสูง ส่วนกรณีตรงข้าม รายจ่ายเพื่อการบริโภคจะเพิ่มในอัตราต่ำ นอกจากนี้ โครงสร้างอายุของประชากรก็มีอิทธิพลต่อรายจ่ายเพื่อการบริโภคและการออม โดยทั่วไปหากจำนวนประชากรวัยทำงานเทียบกับประชากรทั้งหมดมีสัดส่วนต่ำ การใช้จ่ายเพื่อการบริโภคจะมีมาก เพราะประชากรที่ไม่อยู่ในวัยทำงานแม้จะไม่มีรายได้แต่ก็ยังต้องการบริโภค ส่วนในกรณีตรงกันข้าม การบริโภคจะมีน้อยและสามารถออมได้มาก

2.6 ทฤษฎีการบริโภค

พฤติกรรมกรบริโภคในระยะสั้นและระยะยาวนั้นต่างกัน โดยการบริโภคในระยะยาวจะมีความโน้มเอียงเฉลี่ยในการบริโภคค่อนข้างมีเสถียรภาพ เส้นการบริโภคซึ่งแสดงความสัมพันธ์ระหว่างรายได้กับค่าใช้จ่ายเพื่อการบริโภคในระยะยาวจึงควรเป็นเส้นที่ลากออกจากจุดกำเนิด ในขณะที่พฤติกรรมกรบริโภคในระยะสั้นจะมีความโน้มเอียงเฉลี่ยในการบริโภคลดลงเมื่อระดับของรายได้เพิ่มขึ้น โดยความโน้มเอียงในการบริโภคดังกล่าวจะสูงกว่าความโน้มเอียงหน่วยสุดท้ายในการบริโภคด้วย เส้นการบริโภคระยะสั้นจึงควรเป็นเส้นที่ลากตัดผ่านแกนค่าใช้จ่ายเพื่อการบริโภค สามารถแสดงโดยรูปภาพอย่างง่ายเพื่อให้เข้าใจได้ดีขึ้น ดังนี้

แนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมกรบริโภคในเชิงมหภาคนั้นมีอยู่ด้วยกันหลายแนวคิด ที่สำคัญและมีชื่อเสียงจนกลายเป็นทฤษฎีหลักๆ ได้แก่

1. ทฤษฎีการบริโภคที่สัมพันธ์กับรายได้สัมบูรณ์ (Absolute income theory of consumption)
2. ทฤษฎีการบริโภคที่สัมพันธ์กับรายได้เปรียบเทียบ (Relative income theory of consumption)
3. ทฤษฎีการบริโภคในวัฏจักรชีวิต (Life-cycle theory of consumption)
4. ทฤษฎีการบริโภคที่สัมพันธ์กับรายได้ถาวร (Permanent income theory of consumption)

1. ทฤษฎีการบริโภคที่สัมพันธ์กับรายได้สัมบูรณ์ (Absolute income theory of consumption) ทฤษฎีนี้เป็นทฤษฎีการบริโภคตามแนวคิดของ John Maynard Keynes ซึ่งเชื่อว่าในระบบเศรษฐกิจที่ผู้บริโภคมีเสรีภาพในการเลือกบริโภคสินค้าและบริการ ค่าใช้จ่ายเพื่อการบริโภคที่ตั้งใจไว้ของครัวเรือนในงวดเวลาหนึ่งจะถูกกำหนดโดยระดับรายได้สัมบูรณ์ในงวดเวลานั้น โดยมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกัน ทั้งนี้รายได้ดังกล่าวควรเป็น รายได้ประชาชาติที่สุทธิหลังหักภาษีแล้ว (เป็นรายได้ที่สามารถนำไปใช้จ่ายใช้สอยได้จริง) อย่างไรก็ตาม ในที่นี้ จะตัดเรื่องของภาษีออกจากการพิจารณาเพื่อไม่ให้ซับซ้อนมากเกินไป ดังนั้น จึงอาจเขียนในรูปของสมการแสดงความสัมพันธ์แบบง่ายๆ ของการบริโภคได้ ดังนี้

$$C = a + bY ; a > 0 ; 0 < b < 1 \quad (1)$$

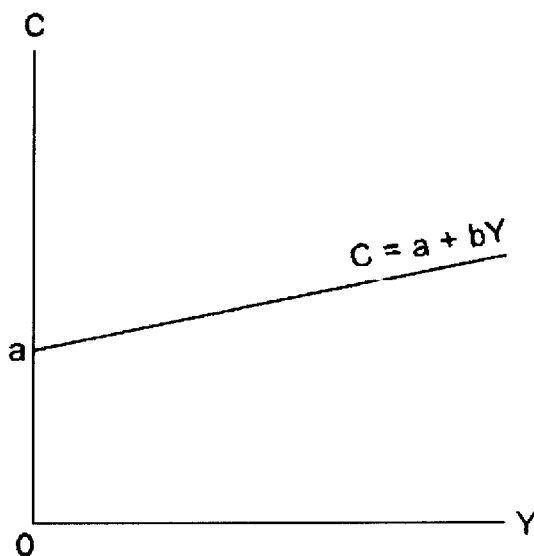
C คือ ค่าใช้จ่ายเพื่อการบริโภค

a คือ ค่าใช้จ่ายเพื่อการบริโภคในขณะที่ยังไม่มีรายได้ (autonomous consumption expenditure : แม้ว่าบุคคลจะยังไม่มีรายได้ ($Y=0$) แต่เพื่อความอยู่รอดก็ยังคงต้องกินต้องใช้)

b คือ ค่า coefficient ซึ่งแสดงถึงความลาด (slope) ของเส้นการบริโภค

Y คือ ระดับรายได้ที่สามารถนำไปใช้จ่ายใช้สอยได้จริง

สามารถนำสมการ (1) มาแสดงโดยรูปภาพได้ ดังนี้

จากสมการ (1) นำมาหารด้วย Y ตลอด จะได้ว่า

$$C/Y = a/Y + b \quad (2)$$

ในที่นี้ C/Y คือ ค่า APC (average propensity to consume : ความโน้มเอียงเฉลี่ยในการบริโภค) บอกให้ทราบว่า รายได้ที่สามารถนำไปจับจ่ายใช้สอยได้จริง 1 หน่วย จะถูกจัดสรรไปเพื่อการบริโภค เท่ากับ C/Y หน่วย

และจากสมการ (1) หากพิจารณาเฉพาะส่วนที่เพิ่มขึ้น (change in = D) สามารถกล่าวได้ว่าถ้าระดับรายได้ที่สามารถนำไปจับจ่ายใช้สอยได้จริงเปลี่ยนแปลงไปเท่ากับ DY จะทำให้ค่าใช้จ่ายเพื่อการบริโภคเปลี่ยนแปลงไปด้วยเท่ากับ DC ดังนั้น จะได้ว่า

$$DC = bDY$$

$$DC/DY = b \quad (3)$$

ในที่นี้ DC/DY คือ ค่า MPC (marginal propensity to consume : ความโน้มเอียงหน่วยสุดท้ายในการบริโภค) เป็นค่าความลาดในสมการ (1) ดังนั้น ค่าของ MPC จึงเท่ากับ $0 < MPC$

ความสัมพันธ์ระหว่างค่าใช้จ่ายในการบริโภค (C) และระดับรายได้ที่สามารถนำไปจับจ่ายใช้สอยได้จริง (Y) ตามแนวคิดนี้ เป็นความสัมพันธ์ที่ไม่ได้สัดส่วนกัน (nonproportional relationship) กล่าวคือ เมื่อระดับรายได้สูงขึ้น ค่า APC จะลดลง ในขณะที่ค่า APC จะมากกว่า MPC ด้วยพิจารณาจากการแทนที่สมการ (3) ในสมการที่ (2) จะได้ว่า

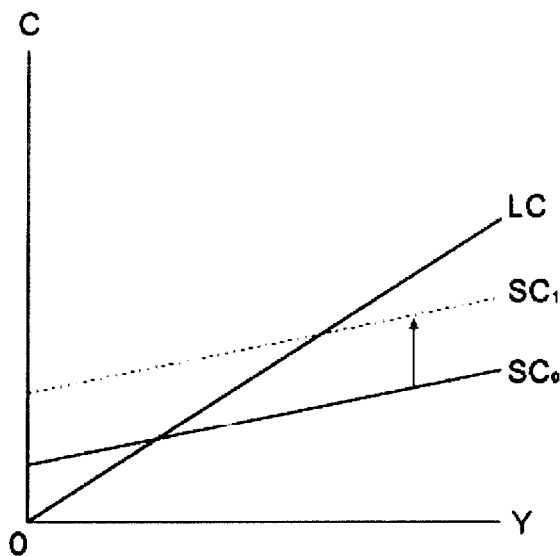
$$APC = a/Y + MPC \quad (4)$$

จากการที่ a และ MPC เป็นค่าคงที่ที่มากกว่า 0 เมื่อ Y เพิ่มขึ้น ค่า a/Y จะลดลง แต่จะไม่ลดลงน้อยกว่า 0 เป็นผลให้ APC ลดลง ในขณะที่ค่า APC จะมากกว่า MPC

ทฤษฎีการบริโภคตามแนวคิดของ Keynes ได้รับการยอมรับจากนักเศรษฐศาสตร์มหภาคในสมัยนั้นอย่างมาก และยังคงถูกใช้ในการศึกษา ณ เวลาใดเวลาหนึ่ง (cross-section studies) เท่านั้น ต่อมา Simon Kuznets นักเศรษฐศาสตร์ชาวรัสเซีย ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างค่าใช้จ่ายในการบริโภค (C) และระดับรายได้ที่สามารถนำไปจับจ่ายใช้สอยได้จริง (Y) โดยใช้

ช่วงเวลาของข้อมูลในการศึกษาที่ยาวนานขึ้น พบว่าในระยะยาวความสัมพันธ์ระหว่าง C และ Y เป็นความสัมพันธ์ที่ได้สัดส่วนกัน (proportional relationship) โดยค่า APC โนมัลเอียงที่จะมีค่าคงที่ นอกจากนี้ ค่า APC ก็โนมัลเอียงที่จะเท่ากับ MPC ด้วย

จากการที่ผลการศึกษาของ Kutznets ขัดแย้งกับแนวความคิดของ Keynes ทำให้นักเศรษฐศาสตร์คนอื่นๆ หันกลับไปพัฒนาทฤษฎีการบริโภคขึ้นใหม่ เพื่อให้สามารถอธิบายความสัมพันธ์ระหว่าง C และ Y ได้ดียิ่งขึ้น ในจำนวนนี้นักเศรษฐศาสตร์ที่นิยมตามแนวความคิดของ Keynes ก็ได้พยายามหาเหตุผลมาสนับสนุนให้ทฤษฎีตามแนวความคิดของ Keynes ยังคงสอดคล้องกับผลการศึกษาของ Kutznets อยู่ โดยเห็นว่าเส้นการบริโภคของ Keynes เป็นเส้นการบริโภคระยะสั้น ในขณะที่การศึกษาของ Kutznets เป็นเส้นการบริโภคระยะยาวที่ลากออกจากจุดกำเนิด ซึ่งในระยะยาวนั้นเส้นการบริโภคระยะสั้นจะเคลื่อนตัวสูงขึ้นไปจากตำแหน่งเดิมทั้งเส้น (shift) ทั้งนี้อาจเนื่องจากสาเหตุอื่นๆ เช่น การขยายตัวของชุมชนเมือง การพัฒนาทางด้านการผลิตและการตลาดของสินค้าใหม่ๆ การสูงขึ้นของจำนวนและอายุของประชากร การเจริญทางเศรษฐกิจของประเทศที่สูงขึ้น ฯลฯ การเลื่อนสูงขึ้นของเส้นการบริโภคระยะสั้นนี้เองที่ทำให้ค่า APC ไม่ลดลงแม้ว่าระดับรายได้จะสูงขึ้น ในขณะที่เดียวกันความสัมพันธ์ระหว่าง C และ Y ตามเส้นการบริโภคระยะยาวจะทำให้ค่า APC เท่ากับ MPC ด้วย เพื่อให้เข้าใจได้ง่ายขึ้นสามารถแสดงโดยรูปภาพได้ ดังนี้

LC คือ เส้นการบริโภคระยะยาว

SC คือ เส้นการบริโภคระยะสั้น

2. ทฤษฎีการบริโภคที่สัมพันธ์กับรายได้เปรียบเทียบ (Relative Income Theory of Consumption)

ทฤษฎีนี้ได้รับการพัฒนาขึ้น โดย James S. Duesenberry ในราวปี ค.ศ. 1949 ความเชื่อตามแนวคิดของทฤษฎีสามารถแบ่งออกได้เป็น 2 สมมติฐานหลัก คือ

1. Duesenberry เชื่อว่าค่าใช้จ่ายเพื่อการบริโภคไม่ได้ขึ้นอยู่กับระดับรายได้สัมบูรณ์ตามแนวคิดของ John Maynard Keynes เท่านั้น แต่จากการที่มนุษย์มีพฤติกรรม การเลียนแบบในการบริโภคของสังคม (demonstration effect) จึงทำให้ค่าใช้จ่ายเพื่อการบริโภคควรจะขึ้นอยู่กับระดับรายได้เปรียบเทียบกับระดับรายได้โดยเฉลี่ยของคนในสังคมด้วย กล่าวคือครัวเรือนที่มีระดับรายได้ซึ่งเปรียบเทียบแล้วต่ำกว่าระดับรายได้โดยเฉลี่ยของคนในสังคม มีแนวโน้มที่ครัวเรือนเหล่านี้จะมีสัดส่วนของค่าใช้จ่ายเพื่อการบริโภคต่อรายได้ค่อนข้างสูง นั่นคือค่า APC (average propensity to consume : ความโน้มเอียงเฉลี่ยในการบริโภค) สูง ทั้งนี้เพราะพฤติกรรมของครัวเรือนจะพยายามรักษาระดับของการบริโภคให้ใกล้เคียงกับระดับการบริโภคโดยเฉลี่ยของคนในสังคม ส่วนครัวเรือนที่มีระดับรายได้ซึ่งเปรียบเทียบแล้วสูงกว่าระดับรายได้โดยเฉลี่ยของคนในสังคม มีแนวโน้มที่ครัวเรือนเหล่านี้จะมีค่า APC ต่ำ ทั้งนี้เพราะครัวเรือนในกลุ่มนี้จะมีระดับของการบริโภคสูงอยู่แล้ว ดังนั้นจึงสามารถที่จะทำการใช้จ่ายเพื่อการบริโภคโดยจัดสรรเงินจากรายได้เพียงส่วนน้อยก็พอเพียงสำหรับการบริโภคสินค้าและบริการให้ใกล้เคียงกับระดับการบริโภคโดยเฉลี่ยของคนในสังคมได้แล้ว พฤติกรรมการบริโภคที่ได้รับอิทธิพลจากระดับรายได้เปรียบเทียบกับระดับรายได้โดยเฉลี่ยของคนในสังคมนี้อาจมีลักษณะของเส้นการบริโภคระยะสั้นเช่นเดียวกับเส้นการบริโภคที่ได้รับอิทธิพลจากระดับรายได้สัมบูรณ์ตามแนวคิดของ Keynes กล่าวคือ ในระยะสั้น เมื่อระดับรายได้เพิ่มขึ้น ค่า APC จะลดลง ในขณะที่ค่า APC จะมากกว่า MPC (marginal propensity to consume : ความโน้มเอียงหน่วยสุดท้ายในการบริโภค) ด้วย ส่วนในระยะยาวเชื่อว่าลักษณะการกระจายรายได้ของคนในสังคมน่าจะดีขึ้น กล่าวคือมีการกระจายรายได้ค่อนข้างคงที่ ระดับรายได้เปรียบเทียบกับระดับรายได้โดยเฉลี่ยของสังคมก็จะค่อนข้างคงที่ด้วย (relative distribution of income is stable) ค่า APC จึงไม่เปลี่ยนแปลง และโน้มเอียงที่จะเท่ากับ MPC ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ Simon Kuznets

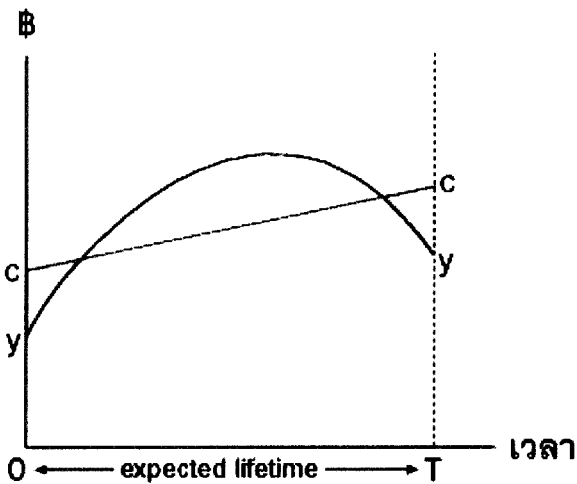
2. นอกจาก Duesenberry จะเชื่อว่าการใช้จ่ายเพื่อการบริโภคขึ้นอยู่กับระดับรายได้เปรียบเทียบกับระดับรายได้โดยเฉลี่ยของสังคมแล้ว เขายังเชื่ออีกว่าค่าใช้จ่ายเพื่อการบริโภคในงวดปัจจุบันยังขึ้นอยู่กับระดับค่าใช้จ่ายเพื่อการบริโภคในงวดเวลาก่อนๆ อีกด้วย ทั้งนี้เพราะครัวเรือนที่มีระดับค่าใช้จ่ายเพื่อการบริโภคและระดับรายได้อยู่ในระดับหนึ่งแล้วจะเป็นการยากที่จะทำให้เขาลดระดับค่าใช้จ่ายเพื่อการบริโภคให้ต่ำกว่าเดิมเมื่อระดับรายได้เปรียบเทียบกับระดับรายได้ที่เคยได้รับสูงสุด (previous peak income) แยกค่า APC จึงสูงขึ้น

3. ทฤษฎีการบริโภคในวัฏจักรชีวิต (Life-Cycle Theory of Consumption)

ทฤษฎีการบริโภคในวัฏจักรชีวิตได้รับการพัฒนาขึ้นโดย Franco Modigliani ร่วมกับลูกศิษย์ของเขาอีก 2 คน คือ Albert Ando และ Richard Brumberg ทั้งนี้แนวคิดดังกล่าวเริ่มต้นในปี ค.ศ. 1954

ตามแนวคิดนี้ไม่เชื่อว่าปริมาณการใช้จ่ายเพื่อการบริโภคในงวดเวลาหนึ่งจะขึ้นอยู่กับระดับรายได้ สัมบูรณ์ ในงวดเวลานั้นตามแนวความคิดของ John Maynard Keynes แต่ควรขึ้นอยู่กับ การคาดคะเน ของรายได้ตลอดช่วงอายุขัยทั้งในอดีต ปัจจุบัน และอนาคต มากกว่า

หากพิจารณาการกระจายรายได้และปริมาณการใช้จ่ายเพื่อการบริโภคในวัฏจักรชีวิตที่ควรจะเป็นของบุคคลหนึ่งๆ ดังรูป

จะเห็นว่าในช่วงชีวิตของบุคคลขณะที่มีอายุน้อย จะมีระดับรายได้อยู่ในระดับต่ำ และจะมีรายได้สูงขึ้นเมื่อมีอายุมากขึ้น ต่อมาเมื่อเข้าสู่วัยสูงอายุก็จะกลับมามีรายได้ลดลงอีกครั้ง การกระจายรายได้ตลอดช่วงอายุขัยจึงมีลักษณะเป็นไปตามเส้น yy ส่วนปริมาณการใช้จ่ายเพื่อการบริโภคของบุคคลจะสูงขึ้นเป็นลำดับตามอายุขัยโดยมีลักษณะของการกระจายปริมาณการใช้จ่ายเพื่อการบริโภคตามเส้น cc เมื่อทำการเปรียบเทียบกันระหว่างเส้น yy และ cc แล้ว จะพบว่าในช่วงต้นของชีวิต บุคคลจะมีรายได้ไม่เพียงพอต่อการบริโภค ดังนั้นบุคคลจึงต้องประพฤติดนเป็นผู้ก่อหนี้ ต่อมาในช่วงกลางของชีวิตจึงจะเริ่มที่จะมีรายได้เหลือจ่ายจนสามารถชดใช้หนี้เดิมได้ และเก็บเงินสะสมไว้สำหรับช่วงปลายของชีวิต นั่นคือ คราวเรือนที่มีหัวหน้าครอบครัวเป็นบุคคลอายุน้อยหรืออยู่ในวัยสูงอายุจะมีค่า APC (average propensity to consume : ความโน้มเอียงเฉลี่ยในการบริโภค) สูง ในขณะที่ครัวเรือนที่มีหัวหน้าครอบครัวเป็นบุคคลในวัยกลางคนจะมีค่า APC ต่ำ ถ้าหากพิจารณาในแง่ของการตัดสินใจเพื่อการบริโภคของครัวเรือนแล้ว ทฤษฎีนี้เชื่อว่าปริมาณการใช้จ่ายเพื่อการบริโภคในงวดเวลาหนึ่งจะขึ้นอยู่กับมูลค่าปัจจุบันในงวดเวลานั้นของกระแส

รายได้ตลอดช่วงชีวิตซึ่งเป็นค่าที่สะท้อนให้เห็นถึงระดับรายได้คาดคะเนตลอดช่วงอายุขัยทั้งในอดีต ปัจจุบัน และอนาคตของครัวเรือน ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ Simon Kutznets

4. ทฤษฎีการบริโภคที่สัมพันธ์กับรายได้ถาวร (Permanent Income Theory of Consumption)

ทฤษฎีนี้ถูกเสนอขึ้นครั้งแรกโดย Milton Friedman ในผลงานวิจัยเรื่อง A Theory of Consumption Function เมื่อปี ค.ศ. 1957 Friedman เชื่อว่าครัวเรือนจะมีพฤติกรรมในจัดสรรรายได้เพื่อการบริโภคโดยอิงกับรายได้ในระยะยาว (long term income) ที่คาดว่าจะได้รับมากกว่า พร้อมนี้เขาได้กำหนดให้รายได้ประกอบไปด้วย 2 ส่วน คือ รายได้ถาวร (permanent income) และรายได้ชั่วคราว (transitory income) และกำหนดให้ค่าใช้จ่ายเพื่อการบริโภคประกอบไปด้วย 2 ส่วนเช่นกัน คือ ค่าใช้จ่ายเพื่อการบริโภคถาวร (permanent consumption) และค่าใช้จ่ายเพื่อการบริโภคชั่วคราว (transitory consumption)

Friedman เชื่อว่ารายได้ชั่วคราวเป็นรายได้ที่เกิดขึ้นโดยไม่คาดฝันในงวดเวลาใดเวลาหนึ่งอาจมีค่าเป็นได้ทั้งบวกหรือลบ แต่ในระยะยาวแล้วรายได้ส่วนนี้จะหักกลบลบกันพอดี ดังนั้นในระยะยาว รายได้ที่เกิดขึ้นจริงในงวดเวลาใดเวลาหนึ่งจึงมีเฉพาะส่วนของรายได้ถาวรเท่านั้น และเหตุผลทำนองเดียวกันนี้ ค่าใช้จ่ายเพื่อการบริโภคในระยะยาวที่เกิดขึ้นจริงจึงมีเฉพาะส่วนของค่าใช้จ่ายเพื่อการบริโภคถาวรด้วยเช่นกัน ภายใต้ข้อสมมติที่ว่า ไม่มีความสัมพันธ์ระหว่าง

- 1) รายได้ถาวรกับรายได้ชั่วคราว
- 2) ค่าใช้จ่ายเพื่อการบริโภคถาวรกับค่าใช้จ่ายเพื่อการบริโภคชั่วคราว
- 3) รายได้ชั่วคราวกับค่าใช้จ่ายเพื่อการบริโภคชั่วคราว

จะได้ว่า ปริมาณการใช้จ่ายเพื่อการบริโภคของครัวเรือนในระยะยาวจะขึ้นอยู่กับรายได้ถาวร (ควรเป็นรายได้หลังหักภาษีแล้ว) โดยมีความสัมพันธ์กันในสัดส่วนคงที่ (proportional relationship) โดยมีค่า APC คงที่ และเท่ากับ MPC ซึ่งตรงกับผลการศึกษาของ Simon Kutznets

2.7 ตัวทวีและผลของตัวทวี

ตัวทวี (multiplier) หมายถึง อัตราส่วนการเปลี่ยนแปลงของตัวแปรอิสระที่เป็นส่วนประกอบในอุปสงค์มวลรวมอันได้แก่ การบริโภค การลงทุน การใช้จ่ายภาครัฐ และดุลการค้า ที่มีต่อการเปลี่ยนแปลงของรายได้ประชาชาติ (ตัวแปรตาม)

กระบวนการทำงานของตัวทวี อธิบายได้ดังนี้ เมื่อบุคคลหนึ่งใช้จ่ายเงิน รายจ่ายนั้นจะตกเป็นรายได้ของอีกคนหนึ่ง และบุคคลนั้นก็ใช้จ่ายออกไปเป็นรายได้ของคนต่อไป โดยปกติผู้มีรายได้ทุกคนในระบบเศรษฐกิจมักแบ่งรายได้ส่วนหนึ่งเป็นเงินออม และนำรายได้อีกส่วนหนึ่งไปใช้จ่ายเพื่อการบริโภค ดังนั้น รายจ่ายเพื่อการบริโภคและรายได้ในรอบต่อไปจะลดลงเรื่อยๆ จนกระทั่งเงินส่วนที่ตกไปอยู่ในมือของผู้รับคนสุดท้ายมีค่าใกล้ศูนย์ กระบวนการทำงานของตัวทวีจะสิ้นสุดลงเมื่อเงินออมรวมเท่ากับเงินที่จ่ายออกมารอบแรก การใช้จ่ายของผู้บริโภคแต่ละทอดเท่ากับมูลค่าผลผลิตที่ภาคธุรกิจผลิตเพิ่ม ผลรวมของมูลค่าผลผลิตเหล่านี้คือ รายได้ประชาชาติที่เพิ่มขึ้น

รายได้ประชาชาติที่เพิ่มขึ้นจะมากกว่ารายจ่ายที่จ่ายออกมารอบแรก แต่จะมากกว่ากันเท่าไรขึ้นอยู่กับค่าความโน้มเอียงหน่วยเพิ่มในการบริโภค (MPC) ของประชาชนในระบบเศรษฐกิจ หาก MPC มีค่าสูงแสดงว่าประชาชนมีการใช้จ่ายในระดับสูง ตัวทวีจะมีค่าสูง ตรงกันข้าม หาก MPC มีค่าต่ำแสดงว่าประชาชนมีการใช้จ่ายในระดับต่ำและตัวทวีจะมีค่าต่ำไปด้วย

2.8 ตัวทวีเงินโอนรัฐบาล

รายจ่ายของรัฐบาลนอกจากจะประกอบด้วยรายจ่ายซื้อสินค้าและบริการแล้ว ยังมีรายจ่ายเงินโอน (government transfer payments ,R) อีกด้วย การใช้จ่ายเงินโอนของรัฐบาลมีผลกระทบต่อรายได้ดุลยภาพคล้ายกับการใช้จ่ายอื่นๆของรัฐบาล ต่อไปนี้เป็นการแสดงการหาสูตรตัวทวีเงินโอน

กำหนดให้ รายจ่ายเพื่อการบริโภค	C	=	$C_a + bY_d$
การลงทุนเป็นแบบอิสระ	I	=	I_a
เก็บภาษีแบบเหมาจ่าย	T	=	T_a
การใช้จ่ายของรัฐบาล	G	=	G_a
รัฐบาลจ่ายเงินโอน	R	=	R
รายได้สุทธิส่วนบุคคล	Y_d	=	$Y - T_a + R$
สมการระดับรายได้ประชาชาติดุลยภาพ	Y	=	$C + I + G$
แทนค่า C,I,G,T และ R ในสมการดุลยภาพ Y จะได้			
	Y	=	$C_a + b(Y - T_a + R) + I_a + G_a$
	Y	=	$C_a + bY - bT_a + bR + I_a + G_a$
	$(1-b)Y$	=	$C_a - bT_a + bR + I_a + G_a$

$$Y = \frac{1}{1-b} (Ca - bTa + bR + Ia + Ga)$$

ดังนั้น ตามเงื่อนไขที่กำหนดข้างต้น ตัวคูณรายจ่ายเงินโอนรัฐบาล = $\frac{1}{1-b}$

สูตรตัวคูณรายจ่ายเงินโอนรัฐบาล เช่นเดียวกับตัวคูณของตัวแปรอื่นๆ คือมีหลายสูตร
ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับแบบจำลองเศรษฐกิจและเงื่อนไขต่างๆที่กำหนดขึ้นมา

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร : ผู้มีสิทธิรับเช็คช่วยชาติ

1.2 กลุ่มตัวอย่าง : ทำการศึกษาในกลุ่มตัวอย่างจำนวน 5 กลุ่ม ซึ่งแยกตามสถานะทางเศรษฐกิจสังคม ของสำนักงานสถิติแห่งชาติ ประกอบด้วย

กลุ่มที่ 1 : ผู้ปฏิบัติงานวิชาชีพ นักวิชาการ เสมียนพนักงาน และพนักงานผู้ให้บริการ

กลุ่มที่ 2 : ผู้ปฏิบัติงานในกระบวนการผลิต การก่อสร้าง คนงานเกษตร และคนงานทั่วไป

กลุ่มที่ 3 : ผู้ถือครองทำการเกษตร (รวมการทำประมงทะเล)

กลุ่มที่ 4 : ผู้ดำเนินธุรกิจของตนเอง

กลุ่มที่ 5 : ผู้ไม่ได้ปฏิบัติงานในเชิงเศรษฐกิจ

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ประมวลผลข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จ(SPSS) ซึ่งเป็นการวิเคราะห์โดยใช้สมการถดถอยเชิงเส้นอย่างง่าย (Simple Linear Regression Analysis) ที่แสดงความสัมพันธ์ระหว่างรายได้ประจำหลังหักภาษี (ตัวแปรอิสระ) กับค่าใช้จ่ายเพื่อการอุปโภคบริโภค (ตัวแปรตาม) การหาค่าสัมประสิทธิ์การกำหนด (The Coefficient of Determination : R^2) และการตรวจสอบความคลาดเคลื่อนของตัวแปร (e) จากค่า Durbin-Watson

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาเป็นตัวเลขสถิติแบบทุติยภูมิ (secondary data) เป็นข้อมูลที่ได้จากเอกสารต่างๆ และสืบค้นทางอินเทอร์เน็ต ของสำนักงานสถิติแห่งชาติ กระทรวงเทคโนโลยีและสารสนเทศ กรมบัญชีกลาง กระทรวงการคลัง และสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลประกอบด้วย 2 ส่วนคือ

4.1 การวิเคราะห์เชิงพรรณนา (descriptive analysis) โดยนำเสนอข้อมูลต่างๆที่ได้จากเอกสารและข้อมูลสถิติ ของสำนักงานสถิติแห่งชาติ เรื่องผลการสำรวจความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับโครงการเช็คช่วยชาติ พ.ศ. 2552 ซึ่งเก็บรวบรวมข้อมูลจากประชาชนที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไป ที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลทั่วประเทศ เพื่อนำไปใช้เป็นแนวทางในการติดตามประเมินผลและข้อเสนอแนะต่างๆ

4.2 การวิเคราะห์เชิงปริมาณ (Quantitative analysis) โดยใช้สมการถดถอย (regression analysis) เพื่อหาค่าความโน้มเอียงในการบริโภคหน่วยสุดท้าย (Marginal Propensity to Consume : MPC) จากความสัมพันธ์ระหว่างรายได้และรายจ่ายเฉลี่ยต่อเดือนของครัวเรือน จำแนกตามแหล่งที่มาของรายได้และสถานะทางเศรษฐกิจของครัวเรือน ระหว่างปี พ.ศ. 2539 - 2550 เพื่อนำไปใช้ในการวิเคราะห์หาค่าตัวทวี

1) การประมาณค่าตัววัดด้านเงินโอนของภาครัฐ (โครงการเช็คช่วยชาติ) ของครัวเรือนกลุ่มถูกจ้าง ผู้ปฏิบัติงานวิชาชีพ นักวิชาการ เสมียนพนักงาน และพนักงานผู้ให้บริการ (กลุ่มที่ 1)

ตารางที่ 4.1 แสดงรายได้สุทธิและค่าใช้จ่ายเพื่อการบริโภคเฉลี่ยต่อครัวเรือนของประชากร กลุ่มที่ 1 ปี 2539 – 2550

ปี พ.ศ.	ค่าใช้จ่ายเพื่อการอุปโภคบริโภค	รายได้สุทธิ
2539	13,013	18,368
2541	13,953	20,841
2543	13,788	20,879
2545	15,166	22,587
2547	17,430	22,655
2549	18,824	25,887
2550	18,636	26,424

ที่มา : สถิติค่าใช้จ่ายและรายได้เฉลี่ยต่อเดือนของครัวเรือน จำแนกตามสถานะทางเศรษฐกิจสังคมของ ครัวเรือน ระหว่างปี พ.ศ. 2539 - 2550 : สำนักงานสถิติแห่งชาติ กระทรวงเทคโนโลยีและสารสนเทศ (เข้าถึงวันที่ 30 กันยายน 2552)

การวิเคราะห์การถดถอยอย่างง่าย (simple regression analysis)

ด้วยสมการเส้นตรง $\hat{Y} = a + bX$

กำหนดให้ X คือ รายได้หลังหักภาษี

Y คือ ค่าใช้จ่ายเพื่อการอุปโภคบริโภค

n คือ จำนวนปี

ได้ค่า b = 0.799

a = -2,151.718

$\therefore R^2 = 0.865$

จากการวิเคราะห์การถดถอยอย่างง่าย เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างรายได้ประจำและค่าใช้จ่ายเพื่อการบริโภคของครัวเรือนกลุ่มผู้ปฏิบัติงานวิชาชีพ นักวิชาการ เสมียนพนักงานและพนักงานผู้ให้บริการ (กลุ่มที่ 1) ซึ่งสามารถแสดงได้ดังสมการบริโภคต่อไปนี้

$$\begin{aligned} C &= -2,151.718 + 0.799 Y_{(t=6.269)} \\ R^2 &= 0.865 \\ \text{DURBIN-WATSON} &= 1.944 \end{aligned}$$

สรุปได้ค่าโน้มเอียงในการบริโภคหน่วยสุดท้าย (MPC) ของประชากรกลุ่มที่ 1 เท่ากับ 0.799 โดยค่าสัมประสิทธิ์การกำหนด (R^2) ร้อยละ 86.5 แสดงว่าตัวแปรอิสระมีความเหมาะสมสามารถอธิบายตัวแปรตามได้ดี ค่า T-RATIO เป็น 6.269 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 94.2 และค่า DURBIN-WATSON เท่ากับ 1.944 ซึ่งเข้าใกล้ 2 แสดงว่าค่าความคลาดเคลื่อนแต่ละค่าเป็นอิสระต่อกัน สามารถนำมาใช้คำนวณหาค่าตัวทวีทางด้านการใช้จ่ายเงินโอนของภาครัฐได้

$$\begin{aligned} K &= \frac{1}{1 - b} \\ \therefore K &= 4.974 \end{aligned}$$

จากผลลัพธ์ที่ได้ เมื่อค่าความโน้มเอียงในการบริโภคเท่ากับ 0.799 จะได้ค่าตัวทวีของการใช้จ่ายเงินโอนภาครัฐ เท่ากับ 4.974 หมายความว่า จากการใช้จ่ายเงินของภาครัฐในโครงการเช็คช่วยชาติเพิ่มขึ้น 1 บาท จะทำให้เกิดผลกระทบต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ เท่ากับ 4.974 บาท ดังนั้นงบประมาณรายจ่ายในการดำเนินโครงการเช็คช่วยชาติ (TR) สิ้นสุด ณ วันที่ 30 กันยายน 2552 จำนวน 18,185 ล้านบาท จะส่งผลกระทบต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ ดังนี้

$$\begin{aligned} \text{จาก } Y_0 &= \frac{1}{1 - b} \text{ TR} \\ \text{จะได้ } Y_0 &= 90,452.19 \end{aligned}$$

จึงสรุปผลการวิเคราะห์ได้ว่า หากรัฐบาลตัดสินใจเลือกจ่ายเงินตามโครงการเช็คช่วยชาติ ให้กับกลุ่มลูกจ้างผู้ปฏิบัติงานวิชาชีพ นักวิชาการ เสมียนพนักงาน และพนักงานผู้ให้บริการ จะมีผลทำให้ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศเพิ่มขึ้น 90,452.19 ล้านบาท

2) การประมาณค่าตัววัดด้านเงินโอนของภาครัฐ(โครงการเช็คช่วยชาติ)ของครัวเรือน กลุ่มลูกจ้างผู้ปฏิบัติงานในกระบวนการผลิต การก่อสร้าง คมนาคมเกษตรและคมนาคมทั่วไป (กลุ่มที่ 2)

ตารางที่ 4.2 แสดงรายได้สุทธิและค่าใช้จ่ายเพื่อการบริโภคเฉลี่ยต่อครัวเรือนของประชากรกลุ่มที่ 2 ปี 2539 – 2550

ปี พ.ศ.	ค่าใช้จ่ายเพื่อการอุปโภคบริโภค	รายได้สุทธิ
2539	6,250	7,150
2541	6,820	8,193
2543	6,527	8,211
2545	6,841	8,469
2547	7,163	8,861
2549	9,047	10,503
2550	9,377	11,488

ที่มา : สถิติค่าใช้จ่ายและรายได้เฉลี่ยต่อเดือนของครัวเรือน จำแนกตามสถานะทางเศรษฐกิจสังคมของ ครัวเรือน ระหว่างปี พ.ศ. 2539 - 2550 : สำนักงานสถิติแห่งชาติ กระทรวงเทคโนโลยีและ สารสนเทศ (เข้าถึงวันที่ 30 กันยายน 2552)

การวิเคราะห์การถดถอยอย่างง่าย (simple regression analysis)

ด้วยสมการเส้นตรง $\hat{Y} = a + bX$

กำหนดให้ X คือ รายได้หลังหักภาษี

Y คือ ค่าใช้จ่ายเพื่อการอุปโภคบริโภค

n คือ จำนวนปี

ได้ค่า b = 0.819

a = -2,942.232

$\therefore R^2 = 0.951$

จากการวิเคราะห์การถดถอยอย่างง่ายเพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างรายได้ประจำและค่าใช้จ่ายเพื่อการบริโภคของครัวเรือนกลุ่มลูกจ้างผู้ปฏิบัติงานในกระบวนการผลิต การก่อสร้าง คมนาคม เกษตร และแรงงานทั่วไป ที่สามารถแสดงได้ดังสมการบริโภคต่อไปนี้

$$\begin{aligned} C &= -2,942.232 + 0.819 Y_{(t=10.847)} \\ R^2 &= 0.951 \\ \text{DURBIN-WATSON} &= 1.836 \end{aligned}$$

สรุปได้ค่าโน้มเอียงในการบริโภคหน่วยสุดท้าย (MPC) ของประชากรกลุ่มที่ 2 เท่ากับ 0.819 โดยค่าสัมประสิทธิ์การกำหนด (R^2) ร้อยละ 95.1 แสดงว่าตัวแปรอิสระมีความเหมาะสมสามารถอธิบายตัวแปรตามได้ดี ค่า T-RATIO เป็น 10.847 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 97.9 และค่า DURBIN-WATSON เท่ากับ 1.836 ซึ่งเข้าใกล้ 2 แสดงว่าค่าความคลาดเคลื่อนแต่ละค่าเป็นอิสระต่อกัน สามารถนำมาใช้คำนวณหาค่าตัวทวีทางด้านการใช้จ่ายเงินโอนของภาครัฐได้

$$K = \frac{1}{1 - b}$$

$$\text{จะได้ } K = 5.525$$

จากผลลัพธ์ที่ได้ เมื่อค่าความโน้มเอียงในการบริโภคเท่ากับ 0.819 จะได้ค่าตัวทวีของการใช้จ่ายเงินโอนภาครัฐ เท่ากับ 5.525 เท่า หมายความว่า จากการใช้จ่ายเงินของภาครัฐในโครงการเชิควัฒนชาติเพิ่มขึ้น 1 บาท จะทำให้เกิดผลกระทบต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศเท่ากับ 5.525 บาท ดังนั้นงบประมาณรายจ่ายในการดำเนินโครงการเชิควัฒนชาติ (TR) สิ้นสุด ณ วันที่ 30 กันยายน 2552 จำนวน 18,185 ล้านบาท จะส่งผล ต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศดังนี้

$$\text{จาก } Y_0 = \frac{1}{1 - b} \text{ TR}$$

$$\text{จะได้ } Y_0 = 100,472.125$$

จึงสรุปผลการวิเคราะห์ที่ได้ว่า หากรัฐบาลตัดสินใจเลือกจ่ายเงินตามโครงการช่วยเหลือชาติ ให้กับกลุ่มลูกจ้างผู้ปฏิบัติงานในกระบวนการผลิต การก่อสร้าง คนงานเกษตร และคนงานทั่วไป จะมีผลทำให้ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศเพิ่มขึ้น 100,472.125 ล้านบาท

3) การประมาณค่าตัวทวีเงินโอนของภาครัฐ (โครงการช่วยเหลือชาติ) ของครัวเรือนกลุ่ม ผู้ถือครองทำการเกษตร (กลุ่มที่ 3)

ตารางที่ 4.3 แสดงรายได้สุทธิและค่าใช้จ่ายเพื่อการบริโภคเฉลี่ยต่อครัวเรือนของกลุ่ม 3 ปี 2539 – 2550

ปี พ.ศ.	ค่าใช้จ่ายเพื่อการอุปโภคบริโภค	รายได้สุทธิ
2539	5,613	6,645
2541	6,393	7,785
2543	5,567	7,015
2545	6,704	8,753
2547	8,446	10,595
2549	9,301	11,512
2550	9,243	10,961

ที่มา : สถิติค่าใช้จ่ายและรายได้เฉลี่ยต่อเดือนของครัวเรือน จำแนกตามสถานะทางเศรษฐกิจสังคมของ ครัวเรือน ระหว่างปี พ.ศ. 2539 - 2550 : สำนักงานสถิติแห่งชาติ กระทรวงเทคโนโลยีและสารสนเทศ (เข้าถึงวันที่ 30 กันยายน 2552)

การวิเคราะห์การถดถอยอย่างง่าย (simple regression analysis)

ด้วยสมการเส้นตรง $\hat{Y} = a + bX$

กำหนดให้ X คือ รายได้หลังหักภาษี

Y คือ ค่าใช้จ่ายเพื่อการอุปโภคบริโภค

n คือ จำนวนปี

ได้ค่า b = 0.815

a = - 42.113

$\therefore R^2 = 0.972$

จากการวิเคราะห์การถดถอยอย่างง่ายเพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างรายได้ประจำและค่าใช้จ่ายเพื่อการบริโภคของครัวเรือนกลุ่มผู้ถือครองทำการเกษตร ที่สามารถแสดงได้ดังสมการบริโภคต่อไปนี้

$$\begin{aligned} C &= -42.113 + 0.815 Y_{(t=14.501)} \\ R^2 &= 0.972 \\ \text{DURBIN-WATSON} &= 1.836 \end{aligned}$$

สรุปได้ค่าโน้มเอียงในการบริโภคหน่วยสุดท้าย (MPC) ของประชากรกลุ่มที่ 3 เท่ากับ 0.815 โดยค่าสัมประสิทธิ์การกำหนด (R^2) ร้อยละ 97.2 แสดงว่าตัวแปรอิสระมีความเหมาะสมสามารถอธิบายตัวแปรตามได้ดี ค่า T-RATIO เป็น 14.501 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 98.8 และ ค่า DURBIN-WATSON เท่ากับ 1.836 ซึ่งเข้าใกล้ 2 แสดงว่าค่าความคลาดเคลื่อนแต่ละค่าเป็นอิสระต่อกัน สามารถนำมาใช้คำนวณหาค่าตัวทวิทางด้านการใช้จ่ายเงินโอนของภาครัฐได้

$$\begin{aligned} K &= \frac{1}{1 - b} \\ \text{จะได้ } K &= 5.405 \end{aligned}$$

จากผลลัพธ์ที่ได้ เมื่อค่าความโน้มเอียงในการบริโภคเท่ากับ 0.815 จะได้ค่าตัวทวิของการใช้จ่ายเงินโอนภาครัฐเท่ากับ 5.405 เท่า หมายความว่า จากการใช้จ่ายเงินของภาครัฐในโครงการเช็คช่วยชาติเพิ่มขึ้น 1 บาท จะทำให้เกิดผลกระทบต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศเท่ากับ 5.405 บาท ดังนั้นงบประมาณรายจ่ายในการดำเนินโครงการเช็คช่วยชาติ (TR) สิ้นสุด ณ วันที่ 30 กันยายน 2552 จำนวน 18,185 ล้านบาท จะส่งผลต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศดังนี้

$$\begin{aligned} \text{จาก } Y_0 &= \frac{1}{1 - b} \text{ TR} \\ \text{จะได้ } Y_0 &= 98,289.925 \end{aligned}$$

จึงสรุปผลการวิเคราะห์ได้ว่า หากรัฐบาลตัดสินใจเลือกจ่ายเงินตามโครงการเช็คช่วยชาติให้กับกลุ่มผู้ถือครองที่ทำการเกษตรจะมีผลทำให้ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศเพิ่มขึ้น

98,289.925 ล้านบาท

4) การประมาณค่าตัวทวีเงินโอนของภาครัฐ (โครงการเช็คช่วยชาติ) ของครัวเรือนกลุ่มผู้ดำเนินธุรกิจของตนเองที่ไม่ใช่การเกษตร (กลุ่มที่ 4)

ตารางที่ 4.4 แสดงรายได้สุทธิและค่าใช้จ่ายเพื่อการบริโภคเฉลี่ยต่อครัวเรือนของประชากรกลุ่มที่ 4 ปี 2539 – 2550

ปี พ.ศ.	ค่าใช้จ่ายเพื่อการอุปโภคบริโภค	รายได้สุทธิ
2539	10,986	16,375
2541	11,364	17,335
2543	11,083	16,858
2545	12,280	18,696
2547	15,138	19,056
2549	17,510	23,932
2550	17,197	25,208

ที่มา : สถิติค่าใช้จ่ายและรายได้เฉลี่ยต่อเดือนของครัวเรือน จำแนกตามสถานะทางเศรษฐกิจสังคมของครัวเรือน ระหว่างปี พ.ศ. 2539 - 2550 : สำนักงานสถิติแห่งชาติ กระทรวงเทคโนโลยีและสารสนเทศ (เข้าถึงวันที่ 30 กันยายน 2552)

การวิเคราะห์การถดถอยอย่างง่าย (simple regression analysis)

ด้วยสมการเส้นตรง $\hat{Y} = a + bX$

กำหนดให้ X คือ รายได้หลังหักภาษี

Y คือ ค่าใช้จ่ายเพื่อการอุปโภคบริโภค

n คือ จำนวนปี

ได้ค่า b = 0.778

a = -1,616.471

$\therefore R^2 = 0.902$

จากการวิเคราะห์การถดถอยอย่างง่ายเพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างรายได้ประจำและค่าใช้จ่ายเพื่อการบริโภคของครัวเรือนกลุ่มผู้ดำเนินธุรกิจของตนเองที่ไม่ใช่การเกษตร สามารถแสดงได้ดังสมการบริโภคต่อไปนี้

$$\begin{aligned} C &= -1,616.471 + 0.778 Y_{(t=7.497)} \\ R^2 &= 0.902 \\ \text{DURBIN-WATSON} &= 2.209 \end{aligned}$$

สรุปได้ค่านิยมเชิงในการบริโภคหน่วยสุดท้าย (MPC) ของประชากรกลุ่มที่ 4 เท่ากับ 0.778 โดยค่าสัมประสิทธิ์การกำหนด (R^2) ร้อยละ 90.2 แสดงว่าตัวแปรอิสระมีความเหมาะสมสามารถอธิบายตัวแปรตามได้ดี ค่า T-RATIO เป็น 7.497 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95.8 และค่า DURBIN-WATSON เท่ากับ 2.209 ซึ่งเข้าใกล้ 2 แสดงว่าค่าความคลาดเคลื่อนแต่ละค่าเป็นอิสระต่อกัน สามารถนำมาใช้คำนวณหาค่าตัวทวีทางด้านการใช้จ่ายเงินโอนของภาครัฐได้

$$\text{จาก } K = \frac{1}{1 - b}$$

$$\therefore K = 4.504$$

จากผลลัพธ์ที่ได้ เมื่อค่าความโน้มเอียงในการบริโภคเท่ากับ 0.778 และอัตราภาษีเงินได้เท่ากับ 0.066 จะได้ค่าตัวทวีของการใช้จ่ายเงินโอนภาครัฐเท่ากับ 4.504 เท่า หมายความว่าจากการใช้จ่ายเงินของภาครัฐในโครงการเชิ่คช่วยชาติเพิ่มขึ้น 1 บาท จะทำให้เกิดผลกระทบต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศเท่ากับ 4.504 บาท ดังนั้นงบประมาณรายจ่ายในการดำเนินโครงการเชิ่คช่วยชาติ (TR) สิ้นสุด ณ วันที่ 30 กันยายน 2552 จำนวน 18,185 ล้านบาท จะส่งผลต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ ดังนี้

$$\text{จาก } Y_0 = \frac{1}{1 - b} \text{ TR}$$

$$\text{จะได้ } Y_0 = 81,905.24$$

จึงสรุปผลการวิเคราะห์ได้ว่า หากรัฐบาลตัดสินใจเลือกจ่ายเงินตามโครงการเช็คช่วยชาติ ให้กับกลุ่มผู้ดำเนินธุรกิจของตนเองที่ไม่ใช่การเกษตรจะมีผลทำให้ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศเพิ่มขึ้น 81,905.24 ล้านบาท

5) การประมาณค่าตัวทวีเงินโอนของภาครัฐ (โครงการเช็คช่วยชาติ) ของครัวเรือนกลุ่มผู้ไม่ได้ปฏิบัติงานเชิงเศรษฐกิจ (กลุ่มที่ 5)

ตารางที่ 4.5 แสดงรายได้สุทธิและค่าใช้จ่ายเพื่อการบริโภคเฉลี่ยต่อครัวเรือนของประชากรกลุ่มที่ 5 ในปี 2539 – 2550

ปี พ.ศ.	ค่าใช้จ่ายเพื่อการอุปโภคบริโภค	รายได้สุทธิ
2539	6,175	7,662
2541	7,153	8,784
2543	6,359	7,928
2545	6,889	8,970
2547	8,831	10,192
2549	9,926	11,377
2550	10,303	12,604

ที่มา : สถิติค่าใช้จ่ายและรายได้เฉลี่ยต่อเดือนของครัวเรือน จำแนกตามสถานะทางเศรษฐกิจสังคมของครัวเรือน ระหว่างปี พ.ศ. 2539 - 2550 : สำนักงานสถิติแห่งชาติ กระทรวงเทคโนโลยีและสารสนเทศ (เข้าถึงวันที่ 30 กันยายน 2552)

การวิเคราะห์การถดถอยอย่างง่าย (simple regression analysis)

ด้วยสมการเส้นตรง $\hat{Y} = a + bX$

กำหนดให้ X คือ รายได้หลังหักภาษี

Y คือ ค่าใช้จ่ายเพื่อการอุปโภคบริโภค

n คือ จำนวนปี

ได้ค่า b = 0.92

a = -925.663

$\therefore R^2 = 0.958$

จากการวิเคราะห์การถดถอยอย่างง่ายเพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างรายได้ประจำและค่าใช้จ่ายเพื่อการบริโภคของครัวเรือนกลุ่มผู้ถือครองทำการเกษตรที่สามารถแสดงได้ดังสมการบริโภคต่อไปนี้

$$\begin{aligned} C &= -925.663 + 0.92 Y_{(t=11.707)} \\ R^2 &= 0.958 \\ \text{DURBIN-WATSON} &= 2.286 \end{aligned}$$

สรุปได้ค่าโน้มเอียงในการบริโภคหน่วยสุดท้าย (MPC) ของประชากรกลุ่มที่ 5 เท่ากับ 0.920 โดยค่าสัมประสิทธิ์การกำหนด (R^2) ร้อยละ 95.8 แสดงว่าตัวแปรอิสระมีความเหมาะสมสามารถอธิบายตัวแปรตามได้ดี ค่า T-RATIO เป็น 11.707 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 98.2 และค่า DURBIN-WATSON เท่ากับ 2.286 ซึ่งเข้าใกล้ 2 แสดงว่าค่าความคลาดเคลื่อนแต่ละค่าเป็นอิสระต่อกัน สามารถนำมาใช้คำนวณหาค่าตัวทวีทางด้านการใช้จ่ายเงินโอนของภาครัฐได้

$$\begin{aligned} K &= \frac{1}{1 - b} \\ \therefore K &= 12.5 \end{aligned}$$

จากผลลัพธ์ที่ได้ เมื่อค่าความโน้มเอียงในการบริโภคเท่ากับ 0.920 จะได้ค่าตัวทวีของการใช้จ่ายเงินโอนภาครัฐเท่ากับ 12.5 เท่า หมายความว่าจากการใช้จ่ายเงินของภาครัฐตามโครงการเช็คช่วยชาติเพิ่มขึ้น 1 บาท จะทำให้เกิดผลกระทบต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศเท่ากับ 12.5 บาท ดังนั้นงบประมาณรายจ่ายในการดำเนินโครงการเช็คช่วยชาติ (TR) ที่มีการเบิกจ่ายสิ้นสุด ณ วันที่ 30 กันยายน 2550 จำนวน 18,185 ล้านบาท จะส่งผลกระทบต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ ดังนี้

$$\begin{aligned} \text{จาก } Y_0 &= \frac{1}{1 - b} \text{ TR} \\ \text{จะได้ } Y_0 &= 227,312.50 \text{ ล้านบาท} \end{aligned}$$

จึงสรุปผลการวิเคราะห์ได้ว่า หากรัฐบาลตัดสินใจเลือกจ่ายเงินตามโครงการเช็คช่วยชาติ ให้กับกลุ่มผู้ไม่ได้ปฏิบัติงานเชิงเศรษฐกิจ จะมีผลทำให้ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศเพิ่มขึ้น 227,312.50 ล้านบาท

จากผลการศึกษาผลกระทบของค่าตัวทวิจากการโอนเงินภาครัฐ (โครงการเช็คช่วย) ซึ่งแยกออกเป็น 5 กลุ่มตามสถานะทางเศรษฐกิจสังคมของครัวเรือนตามที่แสดงไว้ข้างต้น สามารถนำมาเปรียบเทียบระดับรายได้ประชาชาติที่เปลี่ยนแปลงจากการใช้จ่ายเงินตามโครงการเช็คช่วยชาติ ได้ดังนี้

ตารางที่ 4.6 แสดงการเปรียบเทียบผลกระทบของค่าตัวทวิของโครงการเช็คช่วยชาติ แยกตามสถานะทางเศรษฐกิจสังคมของครัวเรือน

สถานะทางเศรษฐกิจสังคม	ค่าความโน้มเอียงการบริโภคหน่วยสุดท้าย (MPC)	ค่าตัวทวิทางการใช้จ่ายเงินโอนของภาครัฐ(K)	การเปลี่ยนแปลงรายได้ประชาชาติ (GDP) หน่วย:ล้านบาท
ลูกจ้างผู้ปฏิบัติงานวิชาชีพ	0.799	4.974	90,452.19
ลูกจ้างผู้ปฏิบัติงานด้านการผลิต	0.819	5.525	100,472.125
ผู้ถือครองทำการเกษตร	0.815	5.405	98,289.925
ผู้ดำเนินธุรกิจของตนเอง	0.778	4.504	81,905.24
ผู้ไม่ได้ปฏิบัติงานเชิงเศรษฐกิจ	0.920	12.5	227,312.50

จากตารางที่ 4.6 สามารถนำมาจัดเรียงลำดับตามค่าตัวทวิที่ประมาณค่าได้ดังนี้

ลำดับที่ 1 กลุ่มผู้ที่ไม่ได้ปฏิบัติงานเชิงเศรษฐกิจ (กลุ่ม 5) ซึ่งประกอบด้วย แม่บ้าน นักเรียน คนชรา ผู้พิการ และขอทาน ที่มีค่าตัวทวิสูงสุดเท่ากับ 12.5 ซึ่งหากรัฐบาลตัดสินใจเลือกที่จะจ่ายเงินโครงการเช็คช่วยชาติ” รวมจำนวน 18,185 ล้านบาทให้กับบุคคลกลุ่มนี้ จะมีผลทำให้ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศเพิ่มขึ้น 227,312.50 ล้านบาท

ลำดับที่ 2 กลุ่มลูกจ้างผู้ปฏิบัติงานในกระบวนการผลิต การก่อสร้าง คนงานเกษตรและ คนงานทั่วไป (กลุ่ม 2) ที่มีค่าตัวทวิเท่ากับ 5.525 ซึ่งหากรัฐบาลตัดสินใจเลือกที่จะจ่ายเงิน ”โครงการเช็ค

ช่วยชาติ” รวมจำนวน 18,185 ล้านบาทให้กับบุคคลกลุ่มนี้ จะมีผลทำให้ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศเพิ่มขึ้น 100,472.125 ล้านบาท

ลำดับที่ 3 กลุ่มผู้ถือครองทำการเกษตร (กลุ่ม 3) ที่มีค่าตัวทวีเท่ากับ 5.405 ซึ่งหากรัฐบาลตัดสินใจเลือกที่จะจ่ายเงิน ”โครงการเช็คช่วยชาติ” รวมจำนวน 18,185 ล้านบาทให้กับบุคคลกลุ่มนี้ จะมีผลทำให้ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศเพิ่มขึ้น 98,289.925 ล้านบาท

ลำดับที่ 4 กลุ่มลูกจ้างผู้ปฏิบัติงานวิชาชีพ นักวิชาการ เสมียนพนักงาน และพนักงานผู้ให้บริการ (กลุ่ม 1) ที่มีค่าตัวทวีเท่ากับ 4.974 ซึ่งหากรัฐบาลตัดสินใจเลือกที่จะจ่ายเงิน ”โครงการเช็คช่วยชาติ” รวมจำนวน 18,185 ล้านบาท ให้กับบุคคลกลุ่มนี้ จะมีผลทำให้ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศเพิ่มขึ้น 90,452.19 ล้านบาท

ลำดับที่ 5 ผู้ดำเนินธุรกิจของตนเอง (กลุ่ม 4) ที่มีค่าตัวทวีต่ำที่สุดเท่ากับ 4.504 ซึ่งหากรัฐบาลตัดสินใจเลือกที่จะจ่ายเงิน ”โครงการเช็คช่วยชาติ” รวมจำนวน 18,185 ล้านบาท ให้กับบุคคลกลุ่มนี้ จะมีผลทำให้ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศเพิ่มขึ้น 81,905.24 ล้านบาท

บทที่ 5

สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาผลกระทบจากการใช้จ่ายเงินงบประมาณด้านเงินโอนภาครัฐ (TR) ตามโครงการ “เช็คช่วยชาติ” ซึ่งเป็นมาตรการหนึ่งที่รัฐบาลไทยใช้กระตุ้นเศรษฐกิจในระยะสั้น โดยการอุดหนุนค่าครองชีพ 2,000 บาท ให้แก่ลูกจ้างภายใต้ระบบประกันสังคมที่มีรายได้ต่ำกว่าเดือนละ 15,000 บาท ด้วยวิธีการใช้สถิติข้อมูลรายได้เฉลี่ยและค่าใช้จ่ายเพื่อการบริโภคเฉลี่ยของครัวเรือนในประเทศแยกตามสถานะทางเศรษฐกิจสังคม ในปี 2539 2541 2543 2545 2547 2549 และ 2550 ที่สำนักงานสถิติแห่งชาติจัดเก็บรวบรวมไว้ และนำมาประมาณค่าความโน้มเอียงการบริโภคหน่วยสุดท้าย (MPC) ตามหลักวิชาการสถิติ เพื่อคำนวณหาค่าตัวทวีด้านเงินโอนภาครัฐที่จะนำมาใช้อธิบายวัตถุประสงค์ของการศึกษารุ่นนี้ ซึ่งพอสรุปได้ดังต่อไปนี้

1. สรุปการวิจัย

จากข้อมูลผลการใช้จ่ายเงินตามโครงการเช็คช่วยชาติ ของกระทรวงการคลัง สิ้นสุด ณ วันที่ 30 กันยายน 2552 ปรากฏว่ารัฐบาลได้ดำเนินการเบิกจ่ายงบประมาณจำนวนทั้งสิ้น 18,185 ล้านบาท เพื่อโอนเงินให้กับประชาชนกลุ่มที่มีสิทธิรับเช็คช่วยชาติโดยตรง ซึ่งจากแนวคิดทางทฤษฎีของตัวทวี (Multiplier) ที่ว่าการเปลี่ยนแปลงของตัวแปรอิสระในที่นี้หมายถึงเงินโอนภาครัฐ (TR) จะส่งผลกระทบต่อการเปลี่ยนแปลงของตัวแปรตามในที่นี้หมายถึงรายได้ประชาชาติ (GDP) โดยมีค่าตัวทวีที่แสดงถึงสัดส่วนของการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว ซึ่งจะแปรผันตามค่าความโน้มเอียงการบริโภคหน่วยสุดท้าย (MPC) จากผลการศึกษาพบว่ากลุ่มที่มีค่าความโน้มเอียงการบริโภคหน่วยสุดท้ายน้อยที่สุดคือ กลุ่มผู้ดำเนินธุรกิจของตนเอง เท่ากับ 0.778 และมากที่สุดคือกลุ่มผู้ไม่ได้ปฏิบัติงานเชิงเศรษฐกิจ (แม่บ้าน คนชรา นักเรียน และผู้พิการ เป็นต้น) เท่ากับ 0.920 ในขณะที่กลุ่มลูกจ้างผู้ปฏิบัติงานในกระบวนการผลิต การก่อสร้าง คนงานเกษตรและคนงานทั่วไป ซึ่งผู้ศึกษาตั้งสมมติฐานว่าเป็นกลุ่มบุคคลที่มีความใกล้เคียงผู้มีสิทธิรับเช็คช่วยชาติตามที่รัฐบาลกำหนดมีค่าความโน้มเอียงการบริโภคหน่วยสุดท้ายเท่ากับ 0.819 ดังนั้นจึงกล่าวสรุปได้ว่า มาตรการกระตุ้นเศรษฐกิจของรัฐบาลระยะแรก (มาตรการเร่งด่วน) โดยผ่านโครงการเช็คช่วยชาติ สามารถกระตุ้นเศรษฐกิจในระยะสั้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจากการใช้จ่ายเงินโอนภาครัฐ ส่งผลทำให้ระดับการบริโภคเพิ่มสูงขึ้น และทำให้รายได้ประชาชาติของประเทศเพิ่มขึ้นได้ตามไปด้วยในที่สุด

นอกจากนี้ผู้ศึกษาได้วิเคราะห์เปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงรายได้ประชาชาติจากการใช้จ่ายเงินตามโครงการเช็คช่วยชาติโดยแยกกลุ่มบุคคลตามสถานะเศรษฐกิจสังคมของสำนักงานสถิติแห่งชาติ ซึ่งกล่าวโดยสรุปได้ว่ามาตรการดังกล่าวมิได้เป็นการจ่ายเงินให้กับประชาชนโดยทั่วไปทุกกลุ่มบุคคล แต่มีเงื่อนไขให้จ่ายเฉพาะกับกลุ่มบุคคล 3 ประเภทคือ กลุ่มผู้ประกันตนตามกฎหมายว่าด้วยการประกันสังคม กลุ่มบุคลากรภาครัฐ และกลุ่มบุคคลตามที่คณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบ ที่มีรายได้ประจำต่ำกว่า 15,000 บาทต่อเดือน รวมทั้งสิ้นประมาณ 9 ล้านคนเศษ เป็นเงินรายละ 2,000 บาท ซึ่งไม่ใช่กลุ่มบุคคลที่มีค่าความโน้มเอียงการบริโภคหน่วยสุดท้ายสูงที่สุด ดังนั้น การใช้จ่ายเงินโอนตามโครงการเช็คช่วยชาติที่ผ่านมา จึงไม่ใช่ทางเลือกที่มีประสิทธิภาพสูงสุดที่นำมาใช้กระตุ้นเศรษฐกิจ เนื่องจากรัฐบาลไม่ได้เลือกจ่ายเงินโอนให้กับกลุ่มผู้ไม่ได้ปฏิบัติงานเชิงเศรษฐกิจ ที่จากผลการศึกษาพบว่าเป็นกลุ่มบุคคลที่มีค่าความโน้มเอียงการบริโภคหน่วยสุดท้ายสูงที่สุดเท่ากับ 0.920

2. อภิปรายผล

จากการวิเคราะห์ผลกระทบการใช้จ่ายเงินตามโครงการเช็คช่วยชาติ ที่รัฐบาลดำเนินการเบิกจ่ายงบประมาณจำนวนทั้งสิ้น 18,185 ล้านบาท นั้นส่งผลกระทบต่อเปลี่ยนแปลงของรายได้ประชาชาติประมาณ 100,472.125 ล้านบาท ซึ่งมีความสอดคล้องกับรายงานภาวะเศรษฐกิจไตรมาสที่ 3/2552 และแนวโน้มปี 2552 – 2553 ของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ที่กล่าวว่าเศรษฐกิจไทยไตรมาส 3 ปี 2552 ปรับตัวดีขึ้นจาก 2 ไตรมาสที่ผ่านมา โดยหดตัวร้อยละ 2.8 จากที่หดตัวร้อยละ 7.1 และ 4.9 ในไตรมาส 1 และ 2 ตามลำดับ อันเป็นการหดตัวน้อยที่สุดในรอบปี และเมื่อรวม 9 เดือนแรกของปีหดตัวร้อยละ 5.0 โดยการใช้จ่ายครัวเรือน การลงทุนเอกชน และการส่งออกปรับตัวดีขึ้น เป็นผลมาจากการฟื้นตัวของเศรษฐกิจโลกที่ได้รับการกระตุ้นจากมาตรการทางเศรษฐกิจของประเทศต่าง ๆ รวมทั้งมาตรการกระตุ้นเศรษฐกิจของไทยที่ช่วยสนับสนุนการฟื้นตัวของการบริโภคและการลงทุนภาคเอกชนในประเทศ ประกอบกับปัญหาการเมืองภายในประเทศเริ่มมีสัญญาณคลี่คลายลง ทำให้ความเชื่อมั่นของนักท่องเที่ยวต่างชาติที่จะเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทยปรับตัวดีขึ้น

ตามหลักเกณฑ์การจ่ายเงินเช็คช่วยชาติให้แก่ผู้มีสิทธิจำนวน 9 ล้านคนทั่วประเทศ เพื่อบรรเทาความเดือดร้อนของประชาชน โดยรัฐบาลตัดสินใจเลือกจ่ายให้กับผู้มีสัญชาติไทยที่มีรายได้หรือค่าจ้างน้อยกว่า 15,000 บาท / เดือน ไว้เฉพาะบุคคลดังนี้

1. ผู้ประกันตนตามกฎหมายว่าด้วยการประกันสังคม
2. บุคลากรภาครัฐ (ข้าราชการ ลูกจ้าง ข้าราชการบำนาญ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เป็นต้น)
3. กลุ่มบุคคลตามที่คณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบ (บุคลากรท้องถิ่น บุคลากรขององค์กรตามรัฐธรรมนูญ ทหารเกณฑ์ บุคลากรของหน่วยงานรูปแบบพิเศษ พนักงานรัฐวิสาหกิจ บุคลากรด้านการศึกษา และบุคลากรอื่นในโรงเรียนเอกชน)

จะเห็นได้ว่าการอุดหนุนตามมาตรการดังกล่าวมุ่งให้ประโยชน์แก่ผู้มีรายได้น้อยที่อยู่ในเขตเมือง แม้คนเหล่านี้จะไม่ได้ยากจนมากแต่ก็น่าจะส่งผลช่วยกระตุ้นเศรษฐกิจในระยะสั้นได้ดี เนื่องจากผู้มีรายได้น้อยเหล่านี้จะนำเงินอุดหนุนที่ได้รับไปใช้จ่ายเกือบทั้งหมดในระยะสั้น อันเป็นไปตามเจตนารมณ์ของรัฐบาลที่ต้องการจ่ายเงินถึงมือประชาชนโดยเฉพาะกลุ่มผู้มีรายได้น้อยโดยตรง แม้ว่าจะไม่สามารถจ่ายเงินให้กับผู้มีรายได้น้อยในประเทศอย่างทั่วถึง โดยเฉพาะกลุ่มผู้ไม่ได้ปฏิบัติงานเชิงเศรษฐกิจ (เช่น แม่บ้าน นักเรียน ผู้พิการ) เนื่องจากข้อจำกัดของรัฐบาลที่สำคัญได้แก่ ภาระหนี้สาธารณะที่เพิ่มขึ้น การป้องกันการรั่วไหลของเงิน และความสามารถในการตรวจสอบ นอกจากนี้โครงการเช็คช่วยชาติถือเป็นเพียงส่วนหนึ่งใน 16 มาตรการที่รัฐบาลใช้กระตุ้นเศรษฐกิจระยะสั้นเท่านั้น โดยยังมีอีกหลายมาตรการที่มีลักษณะการโอนเงินจากภาครัฐไปสู่ประชาชนโดยตรง ได้แก่ โครงการสนับสนุนการจัดการศึกษาโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย 15 ปี โครงการสร้างหลักประกันด้านรายได้แก่ผู้สูงอายุ โครงการส่งเสริมอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) เจริญรุ่งเรือง อันจะทำให้การใช้จ่ายเงินโอนภาครัฐกระจายไปสู่กลุ่มบุคคลต่างๆ ได้ครอบคลุมมากขึ้น

สำหรับการศึกษาจากรายงานผลการสำรวจความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับโครงการเช็คช่วยชาติ พ.ศ. 2552 โดยสำนักงานสถิติแห่งชาติ ที่ได้รวบรวมข้อมูลความคิดเห็นจากประชาชนที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไป คร่าวเรือนละ 1 คน รวมจำนวนหน่วยตัวอย่างทั้งสิ้น 7,800 คน ในช่วงระหว่างวันที่ 19 - 30 พฤษภาคม 2552 ที่สามารถนำมาประกอบการอภิปรายผลได้ดังต่อไปนี้

□ การได้รับเช็คช่วยชาติ

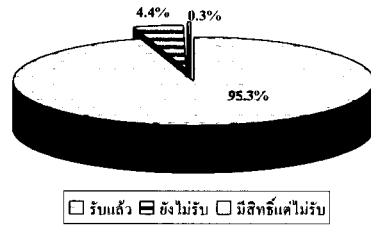
พบว่าผู้ที่มีสิทธิรับเช็คช่วยชาติรับเช็คแล้วร้อยละ 95.3 ส่วนที่ยังไม่รับมีร้อยละ

4.4 และมีสิทธิรับเช็คแต่ไม่ขอรับมีเพียงร้อยละ 0.3

ซึ่งจะเห็นได้ว่ารัฐบาลสามารถดำเนินการนำเงินใ้ถึงมือประชาชนได้ตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

แต่ยังพบว่ามีอุปสรรคปัญหาเล็กน้อยเช่น

สถานประกอบการส่งรายชื่อซ้ำ รายชื่อตกหล่น สถานะที่รับเช็คช่วยชาติไม่สะดวก เป็นต้น

แผนภูมิวงกลมแสดงการได้รับเช็คช่วยชาติ

□ การใช้จ่ายเงินจากเช็คที่ได้รับ

1) การใช้จ่ายเงินจากเช็ค

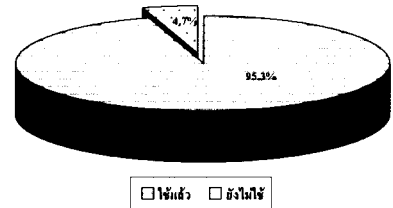
พบว่าผู้รับเช็คช่วยชาติและนำไปใช้แล้วมีร้อยละ 95.3 และส่วนที่เหลือร้อยละ 4.7

ยังไม่ได้้นำเช็คที่ได้รับไปใช้ แสดงให้เห็นได้ว่าประชาชน

ผู้ที่มีสิทธิรับเช็คช่วยชาติให้ความร่วมมือในการที่จะนำเงินที่ได้

ไปใช้จ่ายใช้สอยสินค้าและบริการ อันทำให้ระดับการบริโภค

สูงขึ้นเป็นไปตามเจตนารมณ์ของรัฐบาล

แผนภูมิวงกลมแสดงการใช้จ่ายเงินจากเช็คช่วยชาติ

2) วิธีการใช้จ่ายเงินจากเช็ค

พบว่ามีผู้ให้นำเช็คช่วยชาติไปขึ้นเป็นเงินสดแล้วใช้ทั้งหมด

ร้อยละ 71.9 มีผู้นำไปขึ้นเป็นเงินสดแล้วใช้บางส่วน

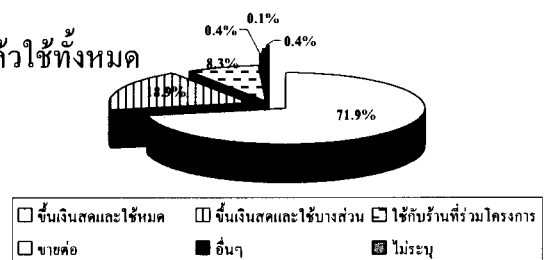
ร้อยละ 18.9 ส่วนผู้ให้นำไปใช้กับร้านที่ร่วมโครงการ

เพื่อรับส่วนลดหรือรับสิทธิพิเศษเพิ่มขึ้นมีร้อยละ

8.3 และมีผู้ให้นำไปขายต่อให้ผู้อื่นในราคาที่สูงกว่า

2,000 บาทอยู่ร้อยละ 0.4 อื่นๆมีร้อยละ 0.1

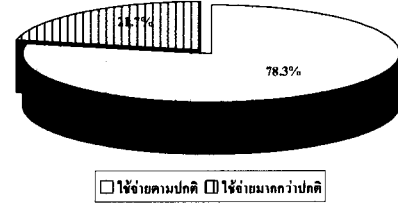
ส่วนที่เหลือร้อยละ 0.4 ไม่ระบุนำเช็คไปใช้วิธีใด

แผนภูมิวงกลมแสดงวิธีการใช้เช็คช่วยชาติ

□ การใช้จ่ายเงินเมื่อมีเช็คช่วยชาติ

ร้อยละ 78.3 ระบุว่าไม่มีหรือไม่มีเช็คช่วยชาติก็ใช้จ่ายเงินตามปกติ ที่สอดคล้องกับทฤษฎีการบริโภคที่สัมพันธ์กับรายได้ถาวร ของ Milton Friedman ที่เชื่อว่าครัวเรือนจะมีพฤติกรรมในการจัดสรรรายได้เพื่อการบริโภค โดยอิงกับรายได้ในระยะยาว และร้อยละ 21.7 ระบุว่าใช้จ่ายเงินมากกว่าปกติเมื่อมีเช็คช่วยชาติ ที่สอดคล้อง

แผนภูมิวงกลมแสดงการใช้จ่ายเงินเมื่อมีเช็คช่วยชาติ

กับทฤษฎีการบริโภคของทฤษฎีการบริโภคที่สัมพันธ์กับรายได้สมบูรณ์ (Absolute income theory of consumption) ตามแนวคิดของ John Maynard Keynes ซึ่งเชื่อว่าค่าใช้จ่ายเพื่อการบริโภคที่ตั้งใจไว้ของครัวเรือนในงวดเวลาหนึ่งจะถูกกำหนดโดยระดับรายได้สมบูรณ์ในงวดเวลานั้น

3. ข้อเสนอแนะ

3.1 โครงการเช็คช่วยชาติเป็นเพียงส่วนหนึ่งใน 16 มาตรการที่รัฐบาลใช้กระตุ้นเศรษฐกิจระยะสั้นเท่านั้น โดยยังมีอีกหลายมาตรการที่มีลักษณะการโอนเงินจากภาครัฐไปสู่ประชาชนโดยตรง ได้แก่ โครงการสนับสนุนการจัดการศึกษาโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย 15 ปี โครงการสร้างหลักประกันด้านรายได้แก่ผู้สูงอายุ โครงการส่งเสริมอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) เชียงรุ้ง ดังนั้นจึงควรมีการศึกษาวิเคราะห์ผลการดำเนินมาตรการกระตุ้นเศรษฐกิจโดยภาพรวม เพื่อแสดงให้เห็นว่าการใช้จ่ายเงินโอนของรัฐบาลตามโครงการต่างๆที่ได้กล่าวมาแล้วสามารถกระตุ้นเศรษฐกิจระยะสั้นได้มากน้อยเพียงใด

3.2 การใช้จ่ายเงินตามโครงการเช็คช่วยชาติส่งผลให้รายได้ประชาชนเปลี่ยนแปลงไปตามข้อสรุปจากผลการศึกษา แต่เนื่องจากรายได้ของผู้มีสิทธิรับเช็คช่วยชาติเป็นเพียงการเปลี่ยนแปลงรายได้ชั่วคราว ดังจะเห็นได้จากผลสำรวจความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับโครงการเช็คช่วยชาติที่ดำเนินการโดยสำนักงานสถิติแห่งชาตินั้น พบว่า ร้อยละ 78.3 ระบุว่าไม่มีหรือไม่มีเช็คช่วยชาติก็ใช้จ่ายเงินตามปกติ แสดงว่าการเปลี่ยนแปลงรายได้จากโครงการเช็คช่วยชาติไม่มีอิทธิพลต่อแบบแผนการบริโภคของบุคคล สอดคล้องกับทฤษฎีการบริโภคที่สัมพันธ์กับรายได้ถาวร ของ Milton Friedman ที่เชื่อว่าครัวเรือนจะมีพฤติกรรมในการจัดสรรรายได้เพื่อการบริโภคโดยอิงกับรายได้ในระยะยาว ดังนั้นจึงควรมีการศึกษาผลกระทบจากการใช้จ่ายเงินโอนภาครัฐในประเด็นที่เกี่ยวกับพฤติกรรมบริโภคในเชิงมหภาคของประชาชน ตามแนวความคิดทฤษฎีการบริโภคที่สัมพันธ์กับรายได้ถาวร อาทิเช่น โครงการสร้างหลักประกันด้านรายได้แก่ผู้สูงอายุ ในโอกาสต่อไปด้วย

3.3 การใช้จ่ายเงินโอนภาครัฐในหลายประเทศจะเลือกจ่ายโดยใช้ฐานข้อมูลผู้เสียภาษี แต่ในกรณีของประเทศไทยได้เลือกวิธีการจ่ายโดยใช้ฐานข้อมูลจากระบบประกันสังคม เนื่องจากฐานข้อมูลผู้เสียภาษียังไม่ถูกต้องครบถ้วน โดยมีประชากรที่อยู่ในระบบฐานข้อมูลผู้ชำระภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาเพียงประมาณ 6 ล้านคน ดังนั้นระบบฐานข้อมูลเศรษฐกิจของประเทศจึงถือเป็นปัจจัยที่จำเป็นต่อการตัดสินใจดำเนินมาตรการทางการคลังภาครัฐ ทุกฝ่ายจึงควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาระบบฐานข้อมูลที่มีมาตรฐานและครอบคลุม อันที่จะทำให้การวางแผนและกำหนดนโยบายที่มีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กรรณมา มานะดี (2546) “ผลกระทบทางเศรษฐกิจของกองทุนหมู่บ้าน : กรณีศึกษา บ้าน
กุดไผ่ชุ่ม อำเภอบ้านเขว้า จังหวัดชัยภูมิ” วิทยานิพนธ์เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาเศรษฐศาสตร์ บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, สำนักงาน “รู้จักบัญชีไทย ฉบับที่ 5 :
เช็คช่วยชาติเพิ่ม GDP หรือไม่” จาก (เข้าถึงวันที่ 30
กันยายน 2552)
- _____. สำนักงาน “รายงานรายได้ประชาชาติของประเทศไทย ฉบับ พ.ศ. 2551”
จาก (เข้าถึงวันที่ 30 กันยายน 2552)
- _____. สำนักงาน “รายงานภาวะเศรษฐกิจไทยไตรมาส 3/52 และแนวโน้มปี
2552 – 2553 จาก (เข้าถึงวันที่ 30 พฤศจิกายน 2552)
- นายกรัฐมนตรี, สำนัก “รายงานความก้าวหน้าโครงการเช็คช่วยชาติ” จาก
(เข้าถึงวันที่ 30 กันยายน 2552)
- บุญชูบ ส่องตระกูลศักดิ์ (2545) “ผลกระทบของมาตรการเพิ่มการใช้จ่ายภาครัฐต่อการขยายตัว
ทางเศรษฐกิจและการกระจายรายได้” วิทยานิพนธ์เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต
คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- ประมวลสารชะชุติวิชา (2549) *ทฤษฎีเศรษฐศาสตร์มหภาค* นนทบุรี มหาวิทยาลัย
สุโขทัยธรรมาธิราช สาขาเศรษฐศาสตร์ บัณฑิตศึกษา
- พงศ์เทพ พรศิริเจริญพันธ์ (2543) “การประเมินประสิทธิผลโครงการกระตุ้นเศรษฐกิจตาม
มาตรการการใช้จ่ายภาครัฐ กรณีศึกษาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา” วิทยานิพนธ์
วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (เศรษฐศาสตร์) สาขาเศรษฐศาสตร์ ภาควิชา
เศรษฐศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
- มาลีกา ปัญญา (2547) “ผลของตัวทวีที่เกิดจากโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง”
รายงานการศึกษาค้นคว้าอิสระเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาเศรษฐศาสตร์
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

วันรักษ์ มิ่งมณีนาถิน (2549) *หลักเศรษฐศาสตร์มหภาค* กรุงเทพฯ สำนักพิมพ์
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

เศรษฐกิจการคลัง , สำนักงาน “เศรษฐศาสตร์นำรู้ : ทฤษฎีการบริโภค” จาก
(เข้าถึงวันที่ 30 พฤศจิกายน 2552)

สถิติแห่งชาติ , สำนักงาน “ความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับเช็คช่วยชาติ พ.ศ. 2552”
จาก (เข้าถึงวันที่ 30 กันยายน 2552)

_____ . สำนักงาน “รายได้ประจำเฉลี่ยต่อเดือนของครัวเรือนและค่าใช้จ่ายเพื่อการ
อุปโภคบริโภคของครัวเรือนโดยเฉลี่ย จำแนกตามสถานะทางเศรษฐกิจสังคมของ
ครัวเรือน ปี 2539 2541 2543 2545 2547 2549 และปี 2550” จาก
(เข้าถึงวันที่ 30 กันยายน 2552)

สุริย์ แซ่เบ๊ (2544) “ผลกระทบของนโยบายการคลังโดยใช้บัญชีเมตริกซ์สังคม” วิทยานิพนธ์
เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

สุเทพ พันประสิทธิ์ (2540) *หลักเศรษฐศาสตร์มหภาค* กรุงเทพฯ ศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา
มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต

อเนก เขียรถาวร (2538) *เศรษฐศาสตร์มหภาค 1*. กรุงเทพมหานคร ชวนพิมพ์ .

อโนทัย ตีรวานิช (2543) *สถิติขั้นสูงสำหรับการพัฒนาสังคม ฉบับปรับปรุง พิมพ์ครั้งที่ 5*
ขอนแก่น ภาควิชาสถิติ คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น .

ประวัติผู้ศึกษา

ชื่อ	นายณพัทธ์ อติวรรณพัฒน์
วัน เดือน ปีเกิด	5 กุมภาพันธ์ 2506
สถานที่เกิด	อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสงคราม
ประวัติการศึกษา	เศรษฐศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง พ.ศ. 2531
สถานที่ทำงาน	สำนักงานคลังจังหวัดสมุทรสงคราม
ตำแหน่ง	นักวิชาการคลังชำนาญการ

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

รายได้เฉลี่ย - รายจ่ายของครัวเรือนปี พ.ศ. 2539 - 2550

จำแนกตามสถานะทางเศรษฐกิจของครัวเรือน

**ตารางที่ 1 รายได้เฉลี่ยต่อเดือนของครัวเรือนปี พ.ศ. 2539 จำแนกตามสถานะ
ทางเศรษฐกิจของครัวเรือน (บาท)**

จังหวัด	ครัวเรือน ทั้งหมด	ผู้ถือครองทำ การเกษตร	ผู้ประกอบการ ธุรกิจที่ไม่ใช่ การเกษตร	ลูกจ้าง ผู้ปฏิบัติงาน วิชาชีพ นักวิชาการ/ บริหาร เสมียน พนักงาน	ลูกจ้าง ผู้ปฏิบัติงานใน การผลิต ก่อสร้าง คนงานเกษตร คนงานทั่วไป	ผู้ไม่ได้ ปฏิบัติงานในเชิง เศรษฐกิจ
ทั่ว ราชอาณาจักร	10,622	6,645	16,375	18,368	7,150	7,662

**ตารางที่ 2 รายได้เฉลี่ยต่อเดือนของครัวเรือนปี พ.ศ. 2541 จำแนกตามสถานะ
ทางเศรษฐกิจของครัวเรือน (บาท)**

จังหวัด	ครัวเรือน ทั้งหมด	ผู้ถือครองทำ การเกษตร	ผู้ประกอบการ ธุรกิจ ที่ไม่ใช่ การเกษตร	ลูกจ้าง ผู้ปฏิบัติงาน วิชาชีพ นักวิชาการ/ บริหาร เสมียน พนักงาน	ลูกจ้าง ผู้ปฏิบัติงานใน การผลิต ก่อสร้าง คนงาน เกษตร คนงาน ทั่วไป	ผู้ไม่ได้ ปฏิบัติงานใน เชิงเศรษฐกิจ
ทั่ว ราชอาณาจักร	12,271	7,785	17,335	20,841	8,193	8,784

**ตารางที่ 3 รายได้เฉลี่ยต่อเดือนของครัวเรือนปี พ.ศ. 2543 จำแนกตามสถานะ
ทางเศรษฐกิจของครัวเรือน (บาท)**

จังหวัด	ครัวเรือน ทั้งหมด	ผู้ถือครองทำ การเกษตร	ผู้ประกอบการ ธุรกิจ ที่ไม่ใช่ การเกษตร	ลูกจ้าง ผู้ปฏิบัติงาน วิชาชีพ นักวิชาการ/ บริหาร เสมียน พนักงาน	ลูกจ้าง ผู้ปฏิบัติงานใน การผลิต ก่อสร้าง คนงาน เกษตร คนงาน ทั่วไป	ผู้ไม่ได้ ปฏิบัติงานใน เชิงเศรษฐกิจ
---------	----------------------	--------------------------	---	--	--	---

ทั่ว ราชอาณาจักร	11,988	7,015	16,858	20,879	8,211	7,928
---------------------	--------	-------	--------	--------	-------	-------

**ตารางที่ 4 รายได้เฉลี่ยต่อเดือนของครัวเรือนปี พ.ศ. 2545 จำแนกตามสถานะ
ทางเศรษฐกิจของครัวเรือน (บาท)**

จังหวัด	ครัวเรือน ทั้งหมด	ผู้ถือครองทำ การเกษตร	ผู้ประกอบการ ที่ไม่ใช่ การเกษตร	ลูกจ้าง ผู้ปฏิบัติงาน วิชาชีพ นักวิชาการ/ บริหาร เสมียน พนักงาน	ลูกจ้าง ผู้ปฏิบัติงานใน การผลิต ก่อสร้าง คนงาน เกษตร คนงาน ทั่วไป	ผู้ไม่ได้ ปฏิบัติงานใน เชิงเศรษฐกิจ
ทั่ว ราชอาณาจักร	13,508	8,753	18,696	22,587	8,469	8,970

**ตารางที่ 5 ค่าใช้จ่ายเพื่อการอุปโภคบริโภคของครัวเรือนโดยเฉลี่ยต่อเดือนปี พ.ศ. 2539
จำแนกตามสถานะทางเศรษฐกิจของครัวเรือน (บาท)**

จังหวัด	ครัวเรือน ทั้งหมด	ผู้ถือครองทำ การเกษตร	ผู้ประกอบการ ที่ไม่ใช่ การเกษตร	ลูกจ้าง ผู้ปฏิบัติงาน วิชาชีพ นักวิชาการ/ บริหาร เสมียน พนักงาน	ลูกจ้าง ผู้ปฏิบัติงานใน การผลิต ก่อสร้าง คนงาน เกษตร คนงาน ทั่วไป	ผู้ไม่ได้ ปฏิบัติงานใน เชิงเศรษฐกิจ
ทั่ว ราชอาณาจักร	8,072	5,613	10,986	13,013	6,250	6,175

**ตารางที่ 6 ค่าใช้จ่ายเพื่อการอุปโภคบริโภคของครัวเรือนโดยเฉลี่ยต่อเดือนปี พ.ศ. 2541
จำแนกตามสถานะทางเศรษฐกิจของครัวเรือน (บาท)**

จังหวัด	ครัวเรือน ทั้งหมด	ผู้ถือครองทำ การเกษตร	ผู้ประกอบการ ที่ไม่ใช่	ลูกจ้าง ผู้ปฏิบัติงาน	ลูกจ้าง ผู้ปฏิบัติงานใน	ผู้ไม่ได้ ปฏิบัติงานใน
---------	----------------------	--------------------------	---------------------------	--------------------------	----------------------------	---------------------------

			การเกษตร	วิชาชีพ นักวิชาการ/ บริหาร เสมียน พนักงาน	การผลิต ก่อสร้าง คนงาน เกษตร คนงาน ทั่วไป	เชิงเศรษฐกิจ
ทั่ว ราชอาณาจักร	8,966	6,393	11,364	13,953	6,820	7,153

ตารางที่ 7 ค่าใช้จ่ายเพื่อการอุปโภคบริโภคของครัวเรือนโดยเฉลี่ยต่อเดือนปี พ.ศ. 2543
จำแนกตามสถานะทางเศรษฐกิจสังคมของครัวเรือน (บาท)

จังหวัด	ครัวเรือน ทั้งหมด	ผู้ถือครองทำ การเกษตร	ผู้ประกอบการ ที่ไม่ใช่ การเกษตร	ลูกจ้าง ผู้ปฏิบัติงาน วิชาชีพ นักวิชาการ/ บริหาร เสมียน พนักงาน	ลูกจ้าง ผู้ปฏิบัติงานใน การผลิต ก่อสร้าง คนงาน เกษตร คนงาน ทั่วไป	ผู้ไม่ได้ ปฏิบัติงานใน เชิงเศรษฐกิจ
ทั่ว ราชอาณาจักร	8,558	5,567	11,083	13,788	6,527	6,359

ตารางที่ 8 ค่าใช้จ่ายเพื่อการอุปโภคบริโภคของครัวเรือนโดยเฉลี่ยต่อเดือนปี พ.ศ. 2545
จำแนกตามสถานะทางเศรษฐกิจสังคมของครัวเรือน (บาท)

จังหวัด	ครัวเรือน ทั้งหมด	ผู้ถือครองทำ การเกษตร	ผู้ประกอบการ ที่ไม่ใช่ การเกษตร	ลูกจ้าง ผู้ปฏิบัติงาน วิชาชีพ นักวิชาการ/ บริหาร เสมียน พนักงาน	ลูกจ้าง ผู้ปฏิบัติงานใน การผลิต ก่อสร้าง คนงาน เกษตร คนงาน ทั่วไป	ผู้ไม่ได้ ปฏิบัติงานใน เชิงเศรษฐกิจ
ทั่ว ราชอาณาจักร	9,601	6,704	12,280	15,166	6,841	6,889

ตารางที่ 9 รายได้เฉลี่ยต่อเดือนของครัวเรือนและค่าใช้จ่ายเพื่อการอุปโภคบริโภคของครัวเรือนโดยเฉลี่ยต่อเดือน ปีพ.ศ. 2547 2549 2550 จำแนกตามสถานะทางเศรษฐกิจสังคมของครัวเรือน (บาท)

ประเภทของครัวเรือน	ปีพ.ศ.										
	2547			2549			2550			ดัชนี	
	รายได้	รายจ่าย	สุทธิ	รายได้	รายจ่าย	สุทธิ	รายได้	รายจ่าย	สุทธิ	ปีพ.ศ. 2547	ปีพ.ศ. 2550
	บาท	บาท	บาท	บาท	บาท	บาท	บาท	บาท	บาท	ปีพ.ศ. 2547	ปีพ.ศ. 2550
ครัวเรือนทั้งสิ้น	14,963	17,787	18,660	9.0	4.9	12,297	14,311	14,500	7.9	1.3	
ผู้ถือครองทำการเกษตร											
ส่วนใหญ่เช่าที่ดิน/ทำฟรี ^{1/}	10,595	11,512	10,961	4.2	-4.8	8,446	9,301	9,243	4.9	-0.6	
ผู้ค้ำนินทรกิจของตนเอง											
ที่ไม่ใช่การเกษตร	19,056	23,932	25,208	12.1	5.3	15,138	17,510	17,197	7.5	-1.8	
ลูกจ้าง ผู้ปฏิบัติงานวิชาชีพ											
นักวิชาการและนักบริหาร											
เสมียนพนักงาน พนักงานขาย	22,655	25,887	26,424	6.7	1.5	17,430	18,824	18,636	8.0	-3.3	
และให้บริการ											
ลูกจ้างผู้ปฏิบัติงานใน											
กระบวนการผลิต คนงาน	8,861	10,503	11,488	18.6	8.0	7,163	9,047	9,377	17.2	4.7	
เกษตร คนงานทั่วไป											
ผู้ไม่ได้ปฏิบัติงานเชิง	10,192	11,377	12,604	5.7	10.8	8,831	9,926	10,303	6.0	3.8	
เศรษฐกิจ											

1/ รวมประมง ป่าไม้ ลำสัตว์ หางของป่า และบริการทางการเกษตร

Include Fishing, Forestry, Agricultural Service.

ตารางที่ 10 ร้อยละของประชาชนในเขตเทศบาลที่ได้รับเช็คช่วยชาติแล้ว จำแนกตามการใช้เงิน
จากเช็คและวิธีการใช้เงิน และภาค

การใช้เงินจากเช็ค	ทั่วประเทศ	ภาค				
		กทม.	กลาง (ยกเว้น กทม.)	เหนือ	ตะวันออก เฉียงเหนือ	ใต้
รวม	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
➤ ใช้	95.3	92.6	96.0	97.7	98.1	96.0
➤ ไม่ใช้	4.7	7.4	4.0	2.3	1.9	4.0
ใช้โดยวิธี	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
➤ ขึ้นเป็นเงินสด แล้วใช้ทั้งหมด	71.9	66.7	71.4	77.3	80.7	72.9
➤ ขึ้นเป็นเงินสด แล้วใช้บางส่วน	18.9	20.9	19.0	18.1	15.3	18.3
➤ นำเช็คมาใช้จ่าย กับร้านที่เข้าร่วม โครงการเพื่อรับ ส่วนลด/รับ สิทธิ พิเศษเพิ่มขึ้น	8.3	11.6	8.5	3.7	3.5	7.9
➤ นำเช็คขายต่อ ผู้อื่นในราคามากกว่า 2,000 บาท	0.4	0.4	0.6	-	0.4	-
➤ นำเช็คขายต่อ ผู้อื่นในราคาน้อยกว่า 2,000 บาท	-	-	0.1	-	-	0.1
➤ อื่นๆ	0.1	0.1	-	-	0.1	0.4
➤ ไม่ระบุ	0.4	0.3	0.4	0.9	-	0.4

การใช้เงินจากเช็ค	ทั่วประเทศ	ภาค				
		กทม.	กลาง (ยกเว้น กทม.)	เหนือ	ตะวันออก เฉียงเหนือ	ใต้
ไม่ใช้ เพราะ	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
➤ นำไปฝาก ธนาคารเพื่อเก็บไว้ใช้ เมื่อจำเป็น	66.8	69.7	65.7	86.7	45.5	51.6
➤ ยังไม่จำเป็นต้อง ใช้เงิน	23.0	19.6	25.7	13.3	45.4	29.0
➤ อยากเก็บไว้เป็นที่ ระลึก	6.2	8.9	2.9	-	-	6.5
➤ ให้นำบุคคลอื่นที่ ไม่ใช่สมาชิกใน ครัวเรือน	3.2	1.8	5.7	-	9.1	3.2
➤ ไม่ระบุ	0.8	-	-	-	-	9.7

หมายเหตุ : - ไม่มีข้อมูล
.... มีข้อมูลน้อยกว่า 0.05

ตารางที่ 11 ร้อยละของประชาชนในเขตเทศบาลที่มีการใช้เงินจากเช็คแล้ว จำแนกตาม
ประเภทของการนำเช็คไปใช้ และภาค

ประเภทของการนำ เช็คไปใช้	ทั่วประเทศ	ภาค				
		กทม.	กลาง (ยกเว้น กทม.)	เหนือ	ตะวันออก เฉียงเหนือ	ใต้
รวม	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
◆ ซื้อสินค้าอุปโภค บริโภคที่จำเป็น	71.5	69.1	70.7	70.9	74.2	79.8
◆ ชำระหนี้	11.4	11.6	11.0	13.3	13.5	7.1
◆ ให้พ่อแม่ญาติพี่น้อง	4.9	6.6	4.4	4.2	3.2	3.6
◆ การศึกษา	4.0	2.9	4.9	4.0	4.2	4.3
◆ การเดินทาง	3.0	4.6	2.6	2.2	1.2	2.0
ท่องเที่ยว						
◆ ซื้อสินค้าฟุ่มเฟือย เช่น มือถือ เครื่องประดับ ฯลฯ	2.9	2.9	3.3	3.4	2.3	1.9
◆ เลี้ยงฉลองที่ได้รับ เช็ค	0.8	0.9	0.8	0.5	0.9	0.4
◆ ซื้อพันธบัตร	0.3	0.4	0.1	0.5	-	0.3
สลากออมสิน กองทุนต่างๆ ฯลฯ						
◆ อื่นๆ	1.2	1.0	2.2	1.0	0.5	0.6

ตารางที่ 12 ร้อยละของประชาชนในเขตเทศบาลที่มีการใช้เงินจากเช็คแล้ว จำแนกตาม
การใช้จ่ายเงินเมื่อมีเช็คช่วยชาติ และภาค

การใช้จ่ายเงินเมื่อมี เช็คช่วยชาติ	ทั่วประเทศ	ภาค				
		กทม.	กลาง (ยกเว้น กทม.)	เหนือ	ตะวันออก เฉียงเหนือ	ใต้
รวม	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
♦ มีหรือไม่มีเช็คช่วย ชาติก็ใช้จ่ายเงิน ตามปกติ	78.3	77.4	80.0	81.0	77.0	75.3
♦ มีเช็คช่วยชาติทำ ให้ใช้จ่ายมากกว่า ปกติ	21.7	22.6	20.0	19.0	23.0	24.7

ตารางที่ 13 ร้อยละของประชาชนในเขตเทศบาลที่มีการใช้เงินจากเช็คแล้ว จำแนกตามระยะเวลา
ในการใช้จ่ายเงินทั้งหมดที่ได้รับจากเช็คช่วยชาติ และภาค

ระยะเวลาในการใช้ จ่ายเงินทั้งหมด	ทั่วประเทศ	ภาค				
		กทม.	กลาง (ยกเว้น กทม.)	เหนือ	ตะวันออก เฉียงเหนือ	ใต้
รวม	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
♦ ภายใน 1 สัปดาห์	56.0	56.8	56.5	51.9	60.2	49.7
♦ ภายใน 2 สัปดาห์	25.4	25.6	25.2	29.1	20.4	28.3
♦ ภายใน 3 สัปดาห์	5.8	5.3	5.9	6.2	4.7	8.4
♦ ภายใน 4 สัปดาห์	7.5	7.3	7.2	8.5	8.6	6.3
♦ มากกว่า 4 สัปดาห์	5.3	5.0	5.2	4.3	6.1	7.3

**ตารางที่ 14 ร้อยละของประชาชนในเขตเทศบาลที่มีสิทธิรับเช็ค จำแนกตามการผ่อนคลาย
ความเดือดร้อนด้านการเงินเมื่อได้รับเงินช่วยเหลือค่าครองชีพฯ จากโครงการ
เช็คช่วยชาติ และภาค**

การผ่อนคลายความ เดือดร้อนด้านการเงิน	ทั่วประเทศ	ภาค				
		กทม.	กลาง (ยกเว้น กทม.)	เหนือ	ตะวันออก เฉียงเหนือ	ใต้
รวม	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
◆ ช่วยผ่อนคลายความ เดือดร้อน	93.7	91.5	94.9	97.6	92.3	96.4
มาก	18.6	18.8	16.0	20.1	19.1	24.2
ปานกลาง	51.6	51.0	56.0	52.0	42.7	51.8
น้อย	23.5	21.7	22.9	24.6	30.5	20.4
◆ ไม่ได้ช่วยฯ	6.3	8.5	5.1	3.3	7.7	3.6

ที่มา : สำนักงานสถิติแห่งชาติ กระทรวงเทคโนโลยีและสารสนเทศ
(ตั้งแต่ตารางที่ 1 - 14)

ภาคผนวก ข
ขั้นตอนและวิธีปฏิบัติในการจ่ายเงิน
โครงการเช็คช่วยชาติ

ด่วนที่สุด
ที่ กค 0406.37/ว. 86

กรมบัญชีกลาง

ถนนพระราม 6 กทม. 10400

17 มีนาคม 2552

เรื่อง การจ่ายเงินให้กับผู้มีสิทธิรับเงินตามโครงการช่วยเหลือค่าครองชีพประชาชนและบุคลากรภาครัฐ
เรียน ผู้ว่าราชการจังหวัด ปลัดกระทรวง อธิบดี เลขาธิการ ผู้อำนวยการ ผู้บัญชาการ อธิการบดี
สิ่งที่ส่งมาด้วย ขั้นตอนและวิธีปฏิบัติในการจ่ายเงินให้กับผู้มีสิทธิรับเงินตามโครงการช่วยเหลือ
ค่าครองชีพประชาชนและบุคลากรภาครัฐ

ตามที่รัฐบาลได้มีนโยบายให้จ่ายเงินช่วยเหลือค่าครองชีพให้แก่ผู้มีรายได้น้อย ซึ่งเป็นบุคลากรภาครัฐ และผู้ประกันตนตามกฎหมายว่าด้วยการประกันสังคม ในวันที่ 26 มีนาคม 2552 - 8 เมษายน 2552 โดยจ่ายเงินเป็น “เช็คช่วยชาติ” ให้รายละ 2,000 บาท และคณะรัฐมนตรีมีมติเมื่อวันที่ 10 มีนาคม 2552 เห็นชอบหลักเกณฑ์การเบิกจ่ายเงินตามโครงการช่วยเหลือค่าครองชีพประชาชนและบุคลากรภาครัฐ ตามที่กระทรวงการคลังเสนอ ในการนี้ กรมบัญชีกลางจึงได้มีการเชิญผู้แทนส่วนราชการต่างๆ เข้าร่วมประชุม เมื่อวันที่ 11 มีนาคม 2552 เพื่อชี้แจงวิธีปฏิบัติตามหลักเกณฑ์การเบิกจ่ายเงินตามโครงการดังกล่าว พร้อมทั้งแจ้งให้ส่วนราชการ ทราบว่า ธนาคารที่ให้บริการในการออกเช็คส่งจ่ายเงินเป็น “เช็คช่วยชาติ” ตามโครงการดังกล่าว ได้แก่ ธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน) นั้น

กรมบัญชีกลางพิจารณาแล้ว ขอเรียนว่า เพื่อให้การจ่ายเงินให้แก่ผู้มีสิทธิรับเงินตามโครงการช่วยเหลือค่าครองชีพประชาชนและบุคลากรภาครัฐสามารถดำเนินการได้ทันภายในระยะเวลาที่กำหนด จึงเห็นควรกำหนดขั้นตอนและวิธีปฏิบัติในการจ่ายเงินให้กับผู้มีสิทธิรับเงินตามโครงการดังกล่าวขึ้นเพื่อส่วนราชการถือปฏิบัติให้เป็นไปในแนวทางเดียวกัน โดยกำหนดให้ส่วนราชการเร่งจัดทำข้อมูลผู้มีสิทธิรับเงิน ในรูปแบบ (Format) ที่ธนาคารกำหนด ให้ครบถ้วน และตรวจสอบให้ถูกต้องก่อนจัดส่งให้กับธนาคาร รอบแรกในวันพฤหัสบดีที่ 19 มีนาคม 2552 เพื่อให้ธนาคารจัดทำ “เช็คช่วยชาติ” ลงวันที่ 26 มีนาคม 2552 และรอบสองในวันพฤหัสบดีที่ 26 มีนาคม 2552 เพื่อให้ธนาคารจัดทำ “เช็คช่วยชาติ” ลงวันที่ 3 เมษายน 2552 จากนั้นให้ส่วนราชการดำเนินการออกเช็คส่งจ่ายเงินให้กับธนาคาร ลงวันที่ก่อนวันที่ระบุใน

/ “เช็คช่วยชาติ”...

-2-

“เช็คช่วยชาติ” 2 วัน คือรอบแรกในวันที่ 24 มีนาคม 2552 หรือรอบสองในวันที่ 1 เมษายน 2552 ตามจำนวนเงินเท่ากับ จำนวนข้อมูลรายการผู้มีสิทธิรับเงินที่ส่วนราชการจัดส่งให้ธนาคาร คุณ วงเงิน 2,000 บาท สำหรับสถานที่และกำหนดระยะเวลาในการรับมอบเช็คจากธนาคารเพื่อส่งมอบให้กับผู้มีสิทธิรับเงิน ปรากฏตามรายละเอียดในสิ่งที่ส่งมาด้วย

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบและแจ้งให้ผู้ปฏิบัติที่เกี่ยวข้องทราบและถือปฏิบัติต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

สุทธิรัตน์ รัตนโชติ

(นางสาวสุทธิรัตน์ รัตนโชติ)

รองอธิบดี ปฏิบัติราชการแทน

อธิบดีกรมบัญชีกลาง

สำนักกฎหมาย

กลุ่มงานกฎหมายและระเบียบด้านการเบิกจ่าย

โทร. 0-2273-9549

**ขั้นตอนและวิธีปฏิบัติในการจ่ายเงินให้กับผู้มีสิทธิรับเงิน
ตามโครงการช่วยเหลือค่าครองชีพประชาชนและบุคลากรภาครัฐ**

1. การจัดทำข้อมูล

ให้ส่วนราชการจัดทำข้อมูลผู้มีสิทธิรับเงิน ข้อมูลลายมือชื่อของหัวหน้าส่วนราชการผู้มีอำนาจสั่งจ่ายเช็ค ในรูปแบบ (Format) ที่ธนาคารกำหนด โดยต้องจัดทำให้ครบถ้วน และตรวจสอบให้ถูกต้องก่อนจัดส่งให้กับธนาคาร

2. การจัดส่งข้อมูลผู้มีสิทธิรับเงินให้ธนาคาร

จัดส่งแผ่น CD ข้อมูล จำนวน 2 แผ่น พร้อมใบนำส่งสื่อข้อมูล (CD/DVD) สำหรับจัดพิมพ์เช็ค (แบบฟอร์ม CHQ2K-01) จำนวน 2 ฉบับ โดยให้จัดทำเป็นเอกสารฉบับจริงทั้ง 2 ฉบับ ส่งมอบให้กับเจ้าหน้าที่ธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน) สำนักงานใหญ่สีลม ที่ ศูนย์ปฏิบัติการเช็ค (Cheque Center) ชั้น 7 อาคารตรีทิพย์ ถนนสีลม เขตบางรัก กรุงเทพฯ โทรศัพท์ 02-626-4094

เมื่อได้รับแผ่นข้อมูลเรียบร้อยแล้ว เจ้าหน้าที่ธนาคารจะลงนามรับมอบข้อมูลในใบนำส่งสื่อข้อมูล (CD/DVD) สำหรับจัดพิมพ์เช็ค และคืนให้กับส่วนราชการ 1 ฉบับ เพื่อเป็นหลักฐานยืนยันการรับข้อมูลจากส่วนราชการ ให้ส่วนราชการเก็บรักษาใบนำส่งสื่อข้อมูล (CD/DVD) สำหรับจัดพิมพ์เช็คดังกล่าว ไว้เป็นหลักฐาน

3. ระยะเวลาในการจัดส่งข้อมูล

ส่วนราชการจะต้องรีบดำเนินการจัดส่งข้อมูลให้กับธนาคารโดยเร็ว ภายในวันพฤหัสบดีที่ 19 มีนาคม 2552 เพื่อให้ธนาคารสามารถจัดพิมพ์ “เช็คช่วยชาติ” ซึ่งจะลงวันที่ 26 มีนาคม 2552 และแจ้งให้ส่วนราชการไปรับ “เช็คช่วยชาติ” ได้ในวันอังคารที่ 24 มีนาคม 2552 เพื่อจะดำเนินการส่งมอบให้กับผู้มีสิทธิรับเงินได้ทันในวันพฤหัสบดีที่ 26 มีนาคม 2552

หากส่วนราชการใดจัดส่งข้อมูลให้ธนาคารไม่ทันภายในระยะเวลาดังกล่าว ส่วนราชการนั้นจะไม่รับ “เช็คช่วยชาติ” ไปส่งมอบให้กับผู้มีสิทธิรับเงินในวันพฤหัสบดีที่ 26 มีนาคม 2552

กรณีส่วนราชการใดจัดส่งข้อมูลให้ธนาคารไม่ทันในรอบแรก ส่วนราชการดังกล่าวต้องรีบจัดส่งข้อมูลให้ธนาคารภายในวันพฤหัสบดีที่ 26 มีนาคม 2552 เท่านั้น เพื่อให้ธนาคารสามารถจัดพิมพ์ “เช็คช่วยชาติ” ซึ่งจะลงวันที่ 3 เมษายน 2552 และแจ้งให้ส่วนราชการไปรับ “เช็คช่วยชาติ” ได้ในวันพุธที่ 1 เมษายน 2552 เพื่อส่งมอบให้กับผู้มีสิทธิรับเงินต่อไป

-2-

เมื่อพ้นกำหนดระยะเวลาดังกล่าวข้างต้น ธนาคารจะไม่รับข้อมูลผู้มีสิทธิรับเงินจากส่วนราชการเพิ่มเติมเพื่อจัดพิมพ์ “เช็คช่วยชาติ” ให้อีก รวมทั้งจะไม่รับข้อมูลผู้มีสิทธิรับเงินที่เพิ่มเติมหรือปรับปรุงแก้ไขภายหลังจากส่งข้อมูลชุดเดิมตามข้อ 3.1 หรือ 3.2 แล้วแต่กรณีไว้แล้ว

4. การแต่งตั้งผู้แทนส่วนราชการเพื่อทำหน้าที่รับ “เช็คช่วยชาติ” จากธนาคาร ให้หัวหน้าส่วนราชการแต่งตั้งผู้แทนของส่วนราชการทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค (ระดับจังหวัด) เพื่อทำหน้าที่รับ “เช็คช่วยชาติ” จากธนาคารหรือสาขานาการในจังหวัดต่างๆ โดยระบุชื่อ-นามสกุล และเลขประจำตัวประชาชน ของผู้แทนส่วนราชการในแต่ละจังหวัด โดยให้จัดส่งหนังสือแต่งตั้งผู้แทนส่วนราชการ พร้อมทั้งแนบสำเนาบัตรประจำตัวประชาชนของผู้แทน ที่ชัดเจนให้ธนาคาร ที่ ศูนย์ปฏิบัติการเช็ค (Cheque Center) ชั้น 7 อาคารตรีทิพย์ ถนนสีลม เขตบางรัก กรุงเทพฯ โทรศัพท์ 02-626-4094 (ที่เกี่ยวกับการส่งข้อมูล) เพื่อให้ธนาคารทราบโดยเร็วภายในวันพุธที่ 18 มีนาคม 2552 สำหรับหน่วยงานที่จัดส่งข้อมูลภายในวันพฤหัสบดีที่ 19 มีนาคม 2552 หรือภายในวันพุธที่ 25 มีนาคม 2552 สำหรับหน่วยงานที่จัดส่งข้อมูลภายในวันพฤหัสบดีที่ 26 มีนาคม 2552 แล้วแต่กรณี

สำหรับส่วนราชการที่มีหน่วยงานในส่วนภูมิภาค (ระดับจังหวัด) มากกว่า 1 หน่วยงานในจังหวัดเดียวกัน ให้พิจารณามอบหมายให้หน่วยงานหนึ่งหน่วยงานใดเป็นผู้รับผิดชอบในการทำหน้าที่รับ “เช็คช่วยชาติ” จากธนาคาร และให้ปฏิบัติเช่นเดียวกับวรรคแรก

5. การจ่ายเงินของส่วนราชการให้ธนาคาร

ให้ส่วนราชการออกเช็คสั่งจ่ายเงินให้กับธนาคาร โดยสั่งจ่ายในนาม “ธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน) (โครงการเช็คช่วยชาติ)” และเช็คลงวันที่ก่อนวันที่ระบุใน “เช็คช่วยชาติ” 2 วัน คือ วันที่ 24 มีนาคม 2552 สำหรับหน่วยงานที่จัดส่งข้อมูลภายในวันพฤหัสบดีที่ 19 มีนาคม 2552 หรือวันที่ 1 เมษายน 2552 สำหรับหน่วยงานที่จัดส่งข้อมูลวันพฤหัสบดีที่ 26 มีนาคม 2552 แล้วแต่กรณี ตามจำนวนเงินเท่ากับ จำนวนข้อมูลรายการผู้มีสิทธิรับเงินที่ส่วนราชการจัดส่งให้ธนาคาร x วงเงิน 2,000 บาท

ให้ส่วนราชการนำเช็คพร้อมใบนำส่งเช็ค (แบบฟอร์ม CHQ2K-02 ซึ่งสามารถ Download ได้ที่ เว็บไซต์กรมบัญชีกลาง) จำนวน 2 ฉบับ โดยให้จัดทำเป็นเอกสารฉบับจริงทั้ง 2 ฉบับ ส่งมอบให้กับเจ้าหน้าที่ธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน) สำนักงานใหญ่สีลม ที่ ศูนย์ปฏิบัติการเช็ค (Cheque Center) ชั้น 7 อาคารตรีทิพย์ ถนนสีลม เขตบางรัก กรุงเทพฯ โทรศัพท์ 02-626-4094 (ที่เกี่ยวกับการส่งข้อมูล) ก่อนเวลา 12.00 น. ของวันที่ 24 มีนาคม 2552

หรือวันที่ 1 เมษายน 2552 แล้วแต่กรณี ยกเว้น มหาวิทยาลัยที่ไม่มีหน่วยงานผู้เบิกในส่วนกลาง จำนวน 52 แห่ง ให้ส่งมอบเช็คพร้อมใบนำส่งเช็ค (แบบฟอร์ม CHQ2K-02) ให้กับธนาคารสาขาที่กำหนดในจังหวัดนั้น (รายชื่อมหาวิทยาลัยและสาขานาคารที่ให้บริการแต่ละจังหวัดสามารถดูได้ที่เว็บไซต์กรมบัญชีกลาง)

เมื่อได้รับเช็คของส่วนราชการเรียบร้อยแล้ว เจ้าหน้าที่ธนาคารจะลงนามรับมอบเช็คในใบนำส่งเช็ค และคืนให้กับส่วนราชการ 1 ฉบับ เพื่อเป็นหลักฐานยืนยันการรับเงินจากส่วนราชการให้ส่วนราชการเก็บรักษาใบนำส่งเช็คดังกล่าว ไว้เป็นหลักฐาน

6. การรับ “เช็คช่วยชาติ” จากธนาคาร

ให้ผู้แทนของส่วนราชการที่ได้รับแต่งตั้งให้ทำหน้าที่รับ “เช็คช่วยชาติ” นำสำเนาหนังสือแต่งตั้งพร้อมบัตรประจำตัวประชาชนฉบับจริงไปแสดงกับธนาคาร เพื่อขอรับ “เช็คช่วยชาติ” ดังนี้

ส่วนราชการในส่วนกลาง ให้รับเช็คที่ธนาคารกรุงเทพ จำกัด(มหาชน) สำนักงานใหญ่สีลม ศูนย์ปฏิบัติการเช็ค (Cheque Center) ชั้น 7 อาคารตรีทิพย์ ถนนสีลม เขตบางรัก กรุงเทพฯ โทรศัพท์ 02-626-4094 (ที่เกี่ยวกับการส่งข้อมูล)

ส่วนราชการในส่วนภูมิภาค ให้รับเช็คที่ธนาคารสาขาที่กำหนดในจังหวัดนั้น (รายชื่อสาขานาคารที่ให้บริการแต่ละจังหวัดสามารถดูได้ที่เว็บไซต์กรมบัญชีกลาง) ทั้งนี้ ธนาคารจะมีหนังสือแจ้งยืนยันกำหนดเวลาในการรับ “เช็คช่วยชาติ”

ให้ผู้แทนของส่วนราชการที่ได้รับแต่งตั้งให้ทำหน้าที่รับ “เช็คช่วยชาติ” ทราบล่วงหน้าก่อนวันรับเช็คอย่างน้อย 2 วันทำการ

7. การจ่าย “เช็คช่วยชาติ” ให้ผู้มีสิทธิรับเงิน

ให้ส่วนราชการจ่าย “เช็คช่วยชาติ” ให้ผู้มีสิทธิรับเงินได้ตั้งแต่วันที่ลงในเช็ค คือวันที่ 26 มีนาคม 2552 หรือวันที่ 3 เมษายน 2552 แล้วแต่กรณี โดยขอให้ดำเนินการให้แล้วเสร็จภายใน 90 วัน นับแต่วันที่ลงในเช็ค

8. กรมบัญชีกลางจะรายงานผลการดำเนินการของส่วนราชการทั้งในกรณีที่ สามารถดำเนินการจัดทำ “เช็คช่วยชาติ” และส่งมอบเช็คให้กับผู้มีสิทธิรับเงินได้ทันภายใน ระยะเวลาที่กำหนด และส่วนราชการที่ไม่สามารถดำเนินการได้ทันภายในระยะเวลาที่กำหนด ให้ คณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณาต่อไป